

КУРҮНӨ ШЫГЖАМЫРЫНГА ТАРАА КИРИП ТУР

БҮГҮ ЧУРТТАРЫНЧЫ ПРОЛЕТАРИЯЛЕРИ, КАТТЫЖЫНАР! 1925 чылда үндэмелеттиген

ШЫН

СЭКП-нин Тыва обкомунун болгаш Кызыл хооркомунун, Тыва АССР-нин Дээди Советинин органы

№ 232 (5329) 1962 ч. сентябрь 30, воскресенье | Эртээ 2 көп

Даарта өөредилге эгелээр

Ажыл-ишчи хүнү дооскаш, хей миллион совет кижилер, оон иштинде бистин республиканын ажылчы чоннары эртем-билигдер дээш чүткүлдүг демиселин база катап эгелээр үе келген. Политиктиг чырыдышкында өөредилге хоорайларга болгаш ажылчын суурларга даарта октябрьнын 1-де, а көдээ черлерге октябрь 15-те эгелээр.

Эртен өөредилге чылынын кол утка-шынары болза партиянын ХХII съездинин, ТК-нын март Пленумунун шийтирилери өөргөнгө болган. Коммунизм тургузушкунун өндүрүлгү программанын берген партиянын ХХII съездинин база СЭКП ТК-нын март Пленумунун төгүлүт шийтирилери совет кижилерин чаа билиглер-биле улам ханы чегеселештирсе, билиг дээш оларнын чүткүлүн улам бедиткен.

Эртен өөредилге чылында бистин республиканын партия чырыдышкынын четкиниге 10583 кижик өөренип, мурунда чылдындан 1500 хире кижик хей болган. Марксизм-ленинизм бот-өөредилге-биле теоретиктиг семинарларга өөренилери саны өскөн. Съезд материялдарын өөренири-биле хей санын ажылчы чон партия, комсомол чырыдышкынарычче неместип киргизген.

Политиктиг өөредилгениң калбарганы болгаш апаа төгүлүт документири калбаа-биле өөргөнгө бистин республиканын ажылчы чоннарынын политиктиг болгаш күш-ажылчы улуг көдүрүлүшкүн болдурган. Мычанга, республика мал-продуктуларын чартык чыда бүдүр болгаш мурунда сазар талазы-биле Чөөн-Сибирь зоназында бирги чери ээлеп, РСФСР-нин Министрлер Чөвүлелиниң шилчир Кызыл түгүн чаалап алган, ам үеде дык хей ажыл-агыйлар күрүнге ээ, сүт, дук болгаш тараа садарынын чыл хүлээлгедери ажыр күүсеткилээр.

Оон-биле кады партия чырыдышкынында четтестер эртен чылын база хей болганын демдегээр керек. Элең хей болгумнерде өөредилгелер үзүлгүлгөн, чамдыктары программаларын дооспаан, бот барымдаалар, органдар чок чоруктар, өөредилгениң идеялар утка-шынарычче кичээлге салбаа, өөредилгениң ажал-амдырал-биле холбоола чоруктар чер-черге бар турган.

Республиканын партия организациязы политиктиг өөредилгениң организастар талазы-биле СЭКП Төп Комитетинин айттышкынын удурулга долдурбошкан, эртен чылдың дуржулгаларын барымдаалап көргөнгөн. Ам партия чырыдышкынында четтелешкени дооспаган, ийде 12511 кижик хаара туттувун, эртен чылдызындан 2028 кижик хей болуп турар. Марксизм-ленинниң теориянын боттары өөренип турарлар 503 кижик неместип. Дык хей кижилер кезжаски школаларга, тускай өөредилге черлеринге заочно өөренирлер. Пропагандист ажылга 1300 кижини кириштирген болгаш оларнын 778-и дээди болгаш дооспаан дээди эртемнин.

Чаа өөредилге чылында белеткелди Чөөн-Хемчик районун «Большевик» колхозта партия организациязы (секретары эш Куулар) багай эвес чоруткан. Чаа өөредилге чылын эгелеп кириптеринге ол колхозта бүгү чүүлдер белең деп чугаалап болур. СЭКП-нин Каа-Хем райкому четтелешкени болгаш пропаганда-биле шилип алырын чогуур өйүндө доос-

кан. Өөредилгени организастыг эгелээр белеткелдер эки деп санап болзаан барымдаалар көргүзүп турар. СЭКП-нин Танды райкому партия чырыдышкынын четтелешкени чокта чаа дүвү-далаш-биле кылган. Кызылдың үлөтүр комбинатында партия организациязынын секретары эш Румянцев бүгү кижилерин, оларнын билин-даа барымдаалайын, политшколага кирип даямдалган алган турган. А чамдык партия организациалары чокта чедир-ле өөредилге дугайында кижилер-биле чугаалашпайн турган. Үстүндө алаанмыс ыш-каш, өске-даа черлерде бүгү тала-биле белеткел бар деп канчап санаары?

Мычанга политиктиг чырыдышкынын чаа өөредилге чылында белеткелдерин база катап хынам-чалып көөрү, оон баштайгы кичээлдерин организастыг болурун хандыры СЭКП райкомнарында, хоор-комунда, партия эге организациаларында шийиш негетинип турар. Өөредилге чылын организастыг эгелээр дээр-ле, өөредилге чылын чедишкенин чорударынын маддылаан. Эртен чылын баштайгы кичээлдер чамдык черлерге организастык чок болуп, ол хевээр үзүлгөн ийкем хей үе-шагы халас эрттирген таварымгаларын тутуп болбас. Ийде чорук өөредилгениң бүгү дургуунда багай салдарлыг болур.

Баштайгы кичээлдерге бүгү дин-накчалар бүрүн чылызын дээш партия организациалары чогуур хемчегин алыр ужурулг. Болгумнерин өөренир черлеринге эне эпит, чырык, стоа, сайдып четчир черлерин хандырып бээр чугула. Өөредилгени баштайгы хүннеринде эгелээшле дыпнакчы бүрүзү бижири херек-седелер-биле, программа болгаш өөредилге номнары-биле хандырылган турарычче кичээлге салза чогуур. Библиотекаларга база партия чырыдышкынын кабинеттеринге өөредилгеге херектиг бүгү чүүлдер бар турган чугула.

Өөредилге эгеленден-не пропаганда-биле боттүг дузаны чедирип, оларнын курамынын белеткээр айттыргы бирги чергениң ужуру-дузалыг. Харын ол сорулга-биле ам үеде пропаганда-биле семинарларын эрттир турар. Ол семинарларын идея талазы-биле бедик деннеге, болгумнер хевирлеринин айы-биле эрттир дугайында СЭКП ТК-нын сүмези шынчын барымдаалар ужурулг бис.

СЭКП райкомнары боттарынын төдөлгө баштайгы кичээлдерин организастап, анаа олуржур кылдыр чоруткулар ужурулг. Көдээ черлерге октябрь 15-те эгелээр болгумнерин кичээлгени олуржур кижилерин баш удуру чоруткаш, болгумнерде байдалды тодаралып, четтестерин дораан чайладыр чугула.

Партия чырыдышкынында өөредилге эгелээринге белеткелдер чүгүл СЭКП райкомнарынын, партия эге организациаларынын, пропаганда-биле черээ эвес, харын бүгү хей-ниити организациаларынын, ажыл-агый удуруткуларыннын база керээ, дыпнакчы бүрүзү чугула хүлээлгези болур.

Тараажыларнын күш-ажылчы тишлелгези

Күрүнге тараа садарынын талазы-биле социалисттиг хүлээлгелерин чедишкенин күүсеткен-биле холбоштур Тамбов болгаш Пенза областарын эр, херээжен колхозчуларынга, совхозтарынын эр, херээжен ажыл-чынынынга, көдээ ажыл-агыйнын тускай эртемниглеринге, партия, совет, профивиле, комсомол организациаларын болгаш девишкээр аайынын бүдүрүлгэ эгелдеринин ажылдакчыларынга, бүгү ажылчы чоннарынга СЭКП Төп Комитети болгаш ССРЗ-нин Министрлер Чөвүлели изиг байырын чедирген болгаш тарааны база көдээ ажыл-агыйнын өске-даа продуктуларын бүдүрерин улам ийне көвүдедири дээш демиселге чаа-чаа чедишкенин билдире болурун аларга күзөң.

Тамбов областын көдээ ажыл-агыйнын ажыл-ишчилери күрүнге 42 миллион пуд тарааны саткан. Ол болза планда көрдүнгенин 9,2 миллион пуд хей болуп турар.

Пенза областын колхозтары болгаш совхозтары Төрөөн чурттуг шыгжамырынга 43,7 миллион пуд тарааны урган азы планда көрдүнгенин 6 миллион пуд хей болуп турар. Ол хире хей тарааны область кажан-даа дукаап көрбөз.

Партиянын ХХII съездинин салган сорулгаларын күүседир дээш моон сонгаар-даа улам улуг күженишкени-биле ажылдарын Тамбов болгаш Пенза областарын көдээ ажыл-агыйнын ажыл-ишчилери СЭКП Төп Комитетинге, Совет чазакка болгаш Н. С. Хрущевка шыныткан.

Сентябрь 28-ке чедир 6.230.500 пуд тараа дукааттынган.

Ам дукаарывыс—1.769.500 пуд.

Тараажылар! Октябрь 1-ге чедир хүлээлгевисти күүсеткеш, Улуг Октябрының 45 чылынга төлөптиг ужуражыыл!

Дүжүт ажаап алышкыны Тараа белеткелдери Хүн демдеглели

Республиканың шөлдеринин ажыл-ишчилери Улуг Октябрының байырлыгында төлөптиг белеткелери белеткел турар. Тарааны, мал ажылынын продуктуларын күрүнге сазар талазы-биле хүлээлгелерин хуусаа бетинде күүсеткен дугайында медалар чыгыс-даа хүн үзүлгө-бейн турар. «УТКА 25 чылы» совхозун (директору эш Стихарева, парторганизация секретары эш Булан, кол агроном эш Дорошин), Улуг-Хемин «Чолураа» (директор эш Темир-оол, парторганизация секретары эш Думбуу, кол агроном эш Нарыков), Жданов атыг (эштер Кошкар-оол, Паву, Сотна), Бай-Тайганың «Мурнакчы» (эштер Кудрукпай, Донгак, Оюн), Чөөн-Хемчиктин Ленин атыг (эштер Комбу, Ховалыг, Буланов) колхозтарынын тараажыларын күрүнге тараа сазар талазы-биле хүлээлгелерин хуусаа бетинде күүсеткен дугайында чедишкенин дүң республиканың ажылчы чоңу өөрүп демдегелээ.

Тыванын 8 миллион пуд таразын сазар болгаш дукаар талазы-биле республиканын социалисттиг хүлээлгезин чедишкенин шийтирилээрине бодунун кол-ажылчы үдүн киририн күзөшпаш, хей-хей колхозтарын, совхозтарын удуруткулары дүжүт ажаап алышкынын болгаш күрүнгенин шыгжамырычче чорудар тарааларын белеткелерин темпизин күштелдиргенер.

Сентябрынын 29-түн эртенинде «Кызыл тул» колхоз Улуг-Ажыкка 600 тонна, «Революциянын чалыны» колхозтун бирги бригадасында 800 тонна хире, дуржулга станциянын аны-бүрү бригадаларында 500 тонна, «Мехетей» совхозта 300 тонна, «Тинелге» совхозта 1000 тонна тарааларын Төрөөн чурттуг шыгжамырынга улары-биле бастырып белеткел турган. Мычанга ам херек болза күрүнгенин шыгжамырычче тараа сөөртүрү ажылды эки организастар хүлээлгелери бистин автомобиль транспортунын ажалдакчыларыга хамааржып турар.

Сентябрь 28-те республикага 7 мун гектар тараа кестинген болгаш 11,1 мун гектар бастырылган, ол хүн немелде өзүлде ийи хуу болган, күрүнгени шыгжамырынга 150,2 мун пуд тарааны кирген.

Күрүнге тараа сазар хүлээлге республикада 77,8 хуу, оон иштинде Кызыл аргелелинде 77,9 хуу, Чазана аргелелинде 77,6 хуу күүсеттинген.

Аныяк механизаторлар

Эрзин районда «Мерен» колхозтун механизаторларында техникага камныг, ону башкарынга мергежилди кижилер өзүп турар. Маңа чамдык чижектерин көргүзүп болур.

Канай Семенов алычтеде 25 гектарын таразын кестир норманы 35—40 гектар чедирип турган. Ажылдын бүдүнгү, чидиргенин болдурбаа дээш оон кичээлгени өскөргө эгелер болган.

Тракторист Иван Лажан келер чыдын дүжүдүгө чер андарылганын база чедишкенин чорутуп турар. Аныяк механизатор хүнде 5 гектарын андар тургаш, херек кырында 7 гектар чедирип турар. Оон кылган ажылынын шынары эки.

ДҮЖҮТ АЖААЛДАЗЫНГА ШЕФ

Эрзин районун «Чая орук» колхозунун Угругчүлде олурткан 18 гектар картофели чаагай үнгөн. Ону ажаап алырында мында сес чыл шко-лазынын өөреникчилери идеялык дузалыг турар.

Төрөөн колхозунун картофелин ажаарынга 50 хире өөреникчи беш улаа шеф оорундаан. Ажылдын түнели багай эвес, нитиин-биле 8 гектардан 240 центнер дүжүтү ажаап берген.

Тывада база катап кааң хүннер тургустунган болза-даа, ажаап алышкынын, тараа белеткелдеринин темпизин эң куду болбушкан. Сентябрь 28-те Кызыл аргелелин ажыл-агыйларынга 4617 гектар тараа кестинген болгаш 8880 гектар бастырылган, а Чазана аргелелинде ол өзүгээр 3400 болгаш 2200 гектар болган.

Улуг Октябрының 45 чыл онга чедишкенин ужуражыр дээш чарышка киришкан, улуг-хемчилер темпизин күштелдирип турарлар. Сентябрь 28-те 112 комбайн-биле олар 3084 гектар тарааны кескен болгаш бастырган. Ынчалза-даа олар бүгү аргаларын четче ажылдашкан, Ол хүн 13 комбайн анаа хүнээ. «Тинелге» совхозка чыгыс хүн 2 мун гектар хире тараа ажаап алдынган турда, оон кожаны дуржулга станциянын механизаторлары 3 хүн дургуунда чүгүл 192 гектар тараа ажаап алганнар. Ында 6000 гектар хире тараа ам-даа сывында хевээр. Шап ындыг темп-биле эштер Юртаев, Дорохов ажаап алышкыны, эртен чылын Танды районун чөөн талакы колхозтарына болгаш ышкан, чаксы тарылгага чедир узамдыктырып болур силер.

Кааң хүннерин эки ажылдашкан турарын ужурунда Чөөн-Хемчиктин колхозтары, совхозтары кезилден багай чорутуп турар. Сентябрь 28-те 109 комбайнын 49-у анаа турган болгаш 889 гектар тараа ажаап алдынган. Ында картофель казары, агыс андарылганы оожуру чоруп турар. Хүнде 42 трактор чүгүл 134 гектар агысты андарган, 5 гектар картофель казып алдынган. Ажыл-агый бүрүдүндө байдалды чугаалажып көрүрүн болгаш ажаап алышкынын, тарааны күрүнге «Тараанын боттуу-биле шийтирилээр» өске-даа айттыргаларын боттуу-биле шийтирилээр чедип алырынын чугулазын эштер Ондар биле Дингилеке уагатыннын херээ бар бе.

Бай-тайгажылар ол хүн чүгүл 168 гектар тарааны ажаап ал, сөөгү 3 хүнүн дургуунда белеткел пунктуларында чүгүл 26 тонна тарааны кирген турда, таңдыжылар 1152 тонна, каа-хемчилер 442 тонна, улуг-хемчилер 439 тонна тарааны күрүнге саткан.

Күзүн чүң эртиркен болдур, ону кажан-даа катан тургузуп алышкан. Ону көдээ ажыл-агыйнын удурутку, тускай эртемниг бүрүзү хандыр биллип, ажаап алышкыны болгаш тараа белеткелгени техниканы эң бедик күженишкени-биле ажылдаар ужурулг.

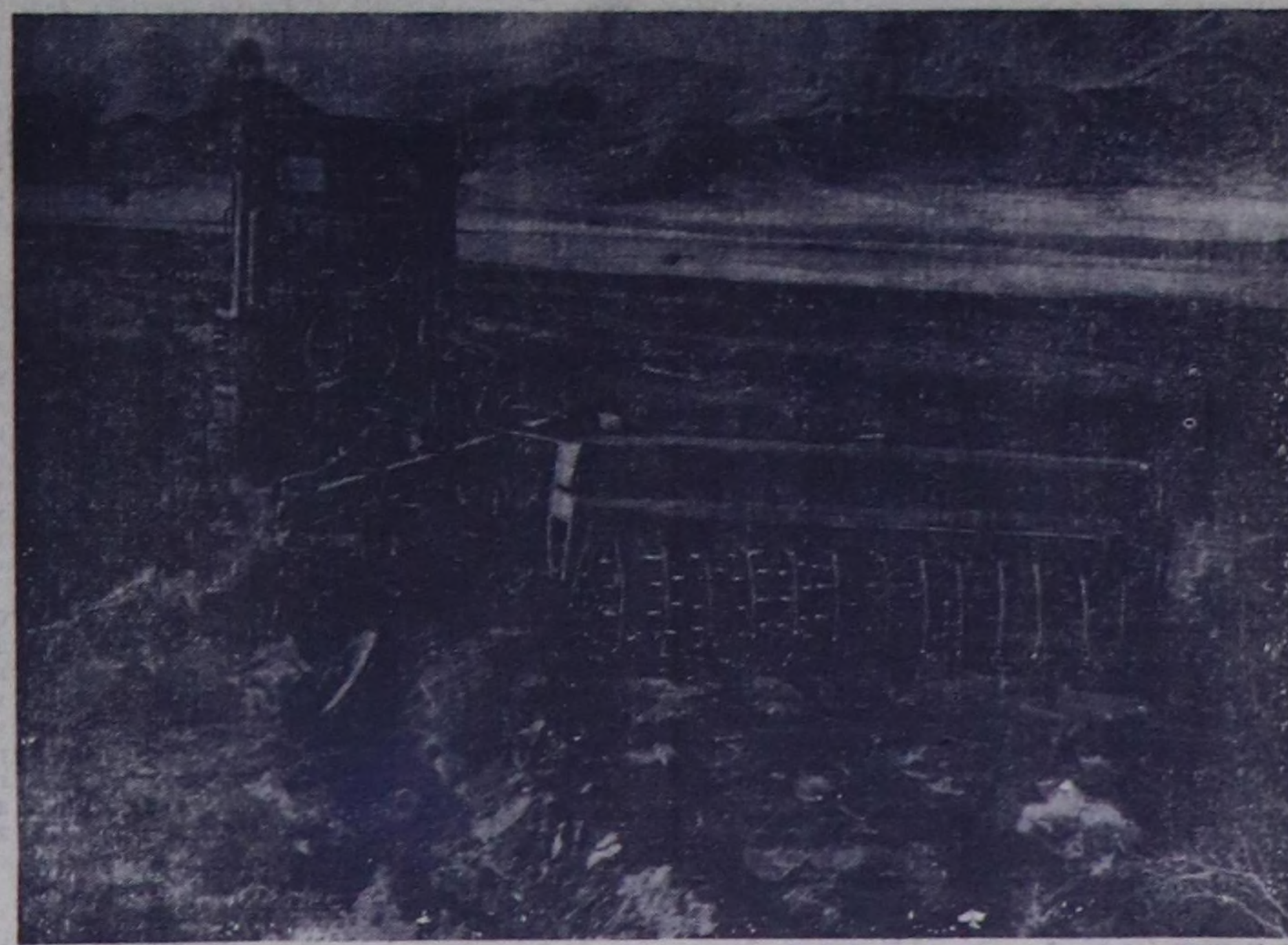
Эштер тараажылар! Республиканын шөлдеринде ам-даа 50 мун гектар тараа сывында болгаш 23 мун гектар тараа тапчычаларда, мун гектар хире картофель черде хевээр-дир, 200 мун агыс гектар агысты андарары чугула. Бо бүгү силерин ажыл-агыйгы холдарынын манап тур. Чер ажалдакчыларын ат-алдарын унелээр, Октябрь мунунун социалисттиг чарыжын тутун бедик тудунар! Республиканын колхозтарынын, совхозтарынын күрүнге дук сазар хүлээлгезин сентябрь 25-те ажыр күүседирин боттарынын эрес-шүдүгү күш-ажылчы-биле хандыргаш, оон-биле бистин чурттуука коммунисттиг тургузарынын улуг херээжен күш-ажылчы үдүн кирген хей ажылынын ажалдакчыларын, хойжуларын, совхозтарынын тускай эртемниглерин чедип алынар.

ДҮЖҮТ АЖААЛДАЗЫНГА ШЕФ

Ажылдын бүдүнгү, эки шынары дээш чарыш кижилерин улам соруз кирип турган. К. Хорлу, Д. Чум-бурей, Г. Мешкек, Д. Кускумаа ышкан мурнакчы ажалдаан өөреникчилер хей.

Кызылдын музыка училищезинин студенттеринден 70 кижик «УТКА 25 чылы» совхозтун ажылында шеф-теп турар. Шаңда тараа чүдүрүчү-леринден К. Бадый-оол, О. Кара-Кат, Т. Лапка, Ф. Дамба олар хүн нормазын 120 хуудан куудалтайн турар. Штурвалышктер В. Гушупев, А. Конгар база эки ажалдап турар.

Нитинин малынга чед белеткээр ажалда студенттерин база багай эвес көргүзүлгелер. Шөлдерде ооргалачак сарааттар хүн бүр неместип турар. Студенттерде Д. Куске, Д. Одан-оол ышкан мурнакчылар хей. Д. БОЛАТ-ООЛ.

Улуг-Хем районун «Найрал» совхозта аныяк тракторист Партизан Даржаа Шаңчыда агыс андарылганында. Бүдүрүлгө нормазын ол үргүлчү 110—120 хуу күүседип турар. Тракторун ажалда-арыгалын ол эртенн кылыр, оон ужурунда андарылгага кажан-даа үзүтүлүшкени болбас.

ЧУРУУТА: Партизан Даржаанын агрегаты агыс андарылганында. Фото С. Фескитистатуу.

Туркмен черде чүректин ханызындан

ужуражышкынар

Эш Н. С. Хрущев Муртаб шыназында

МАРЫ. (СЭТА). СЭКП ТК-нын Бирги секретары, ССРЗ-нин Министрлер Чөвүлелинин Даргазы эш Н. С. Хрущев ийи хүнүн дургуунда Мары область биле танышкан.

Туркмен черге хүндүлүг аалчыны чыгым болгаш чүректин ханызындан уткуп ап турган. Н. С. Хрущев Мургаб районун «Москва» колхозунга чорашкан. Совет чазактын баштынын уткууру-биле хевээр шөлдеринин мун-мун ажыл-ишчилери чедип келген.

«Москва» көдээ ажыл-агый артели—хей адыралдыг улуг ажыл-агый. 10 чылдарын дургуунда ында хевээр бүдүрүлгезин ийи катан көвүдөөн болгаш ам 1600 тонна болган. Колхоз суурун өвүрү таныт-тымас кылдыр өскерилген.

Көдээ ажыл-агый артелинин даргазы Мухаммедмурды Салматуралов бо бүгүтүн дугайын Никита Сергеевич Хрущевка чугаалап берген.

Эш Н. С. Хрущев колхозтун шөлдеринге барып, хевээниң сорторын болгаш дүжүдүн сонуртап көргөн.

Хевээниң бот-үнесинин бедик болуп турарын демдегелээ, комплексилги механизацияны калбаа-биле негетеридирин ол сүмөлөө.

Колхозтун мал ажылынын туруп турар байдалы-биле танышкан, Н. С. Хрущев хамыктын мурунда кукурузанын тарылга шөлдерин калбартырынын, оон дүжүдүн бедиктерин, бобы кукурузаларын бүдүрүлгезин көвүдээрлерин күсели-биле малдык бижыг чөм-суурун тургузарычче эң шыгыны кичээлгенин салырын сүмөлөө.

Аалчыны эвелең өзү-биле хүлээп алдырыга чаччыкан колхозчулар Никита Сергеевич-биле негиздежи, ону үдөп тура национал туркмен шыва тонну болгаш улуг лапша бөртү аңаа бедик кылдыр берген. Туркменистаннын ажылчы чоннарынын мурундан ажал-текин уксааның чазар азын эш Н. С. Хрущевка баа-белекке бергенер.

Белеткер дээш колхозчуларга өөрүп четтиргенин илгерилеп, олар-биле негиздежи чарлашкан. Совет чазактын баштыгы болгаш ону үдөп чорутур кижилер Байрам-Али районун «Москва» деп кур чер совхозунче чорупкан.

«Москва» совхоз—Каракум каналынын зоназынга каш чыдын мурунда тургустун улуг хевээр ажылдыг ажыл-агый. Оон ажылдагы черлер 15 мун гектар чедип турган. Бо чылын дүжүтүн хевирин эртен чылдындыан дээр, эки бо-

луп турар. Совхозтун директору ол бүгүтүн дугайын Никита Сергеевич Хрущевка чугаалап берген.

Никита Сергеевич Хрущев ажыл-агыйнын оругалыг байдалын сонуртап, эртен чылын совхоз калжалыг болгашын дыпнаш, мындыг чорук колхозунда кур черин шыва эвес шийгээдиң ап турарын түнелди-дир дээрин ол демдегелээ. Туркмен чери аш ховуну шийгээдиң ап турары ышкан шап ышкар шийгээдиң алыр ужурулг деп Н. С. Хрущев демдегелээ. Ол ховуда чери шийгээдиң алырын индустриалыг, планинг арга-биле чорударычче ут-ланымшынын дораан алган, Турдужуларын, бригадирлерин, азы-бүрү тускай эртемниглерин белеткээр талазы-биле школаларын тургузарын, мурнакчыларын дуржулгазын калбаа-биле ажылдарын, чаа, депшигелет чүдүлгелер өөренип дугайында кадрларга шыгыны негелден салырын Никита Сергеевич сүмөлөө.

Силерде боттарынын тур-сункуловчуларын бар-дыр, олардан өөренип алыр, мурнакчы дуржулганын школаларын тургузар херек деп Н. С. Хрущев демдегелээ. Бир эвес хевээр ажылынын талазы-биле эртем-ишчилер ажылын чыгыс черге, чижээлээр, Ташкентте мөөнээш, а республикаларга зоналарын дуржулга станцияларын тургусса дээр болбас деп бе деп Никита Сергеевич чугаалап.

Бо чылын «Москва» совхоз гектар бүрүзүндө кукурузанын 315 центнер ногаан массаын алган. Бо дээрге кончук өзөөш деп эш Хрущев демдегелээ. Черин кукурузанын чорутун ууткаарына «Пахта-Арал» совхозтун дуржулгазын ажылдарын ол сүмөлөө, ында черин хандыр казып кургудырын практикап турар. Таарымчалыг байдалды бир дөмей турда-ла ажыл-агыйлар ажыл талазы-биле аны-бүрү түнелдерин ап турар ыдыг байдал турбас ужурулг деп Никита Сергеевич айткан. Кожаларында бар турар бүгү-ле эки чүвени бүгү колхозтарда, совхозтарда, райондарда бүдүрүлгеге негеттеридир ужурулг.

Никита Сергеевич «Москва» совхозтан Байрам-Алиге чорупкан. Хоорайнын ажылчы чоннары хүндүлүг аалчыга изиг байырын чедирип турганнар.

Оон дараазында эш Хрущев Каракум каналында чорашкан.

Л. И. Брежневтин Югославияда чоруп турары

СПЛНТ. (СЭТА). ССРЗ-нин Дээди Советинин Президиумунун Даргазы Л. И. Брежнев болгаш ону үдөп чорутур кижилер сентябрь 28-те эртен Сплиттен үнүшкен. Л. И. Брежневтин олуруп алгаш чоруп турары «Галеб» өөредилге суднозу Югославиянын шери-галай флотунун «Сплит» болгаш «Пула» деп эомичтеринге үдөдип алган, Адриатиканын сонгу талазынче, Брион ортуктарга улааш чорупкан.

Эрикке болгаш Пролетаржы бригадалар аттыг шөлге чыгылган Сплит-

тин муң-муң чурттакчылары Совет Эвилелинде келген хүндүлүг аалчы чүректин ханызындан байыр чедирип турганнар. «Галеб» суднону чорутарынын мурунда Совет Эвилелин болгаш Югославиянын күрүне гиминдерин күүсеген. ССРЗ-нин Дээди Советинин Президиумунун Даргазы Л. И. Брежнев, Хорватиянын Күүсөкчи везиринин даргазы Б. Бркичиче үдөдип алган, далай-жыдарын хүндүлде тапнылынын чыскалынын баары-биле эртен болгаш рапортту хүлээп алган.

Улам сорок кирген

Орук тудуунун ажылчыны, мур-унда комбайнер чораш, Иван Гу-рынович Никитин ажаап алышкыны эгелээринин мурунда Каа-Хем районун «Бурнулар» колхозунга бодунун дузанын чедирер-биле хал келген. Колхоз даргазы ону изи-биле уткуп ап, чедир септеттинген «С—6» комбайны анаа быгылган.

Эш Никитин дарга-биле чөпшөрөшкөш, хүлээп алган комбайнын сеп-теп эгелээ. Каш хонганды техника-ла белең, ажаап алышкыны-даа эгелээ. Колхозтун өске комбайнер-лери-биле кады баштай ышкан ар-байны ол кестирип эгелээ. Күскү се-зонда ол 400 гектар шөлдүн тараа-зын кестирер хүлээлгезин сентябрь

20-де 524 гектар кылдыр күүсет-кен, оон 3323 центнер тарааны ажаап алган. Чедишкениң ол док-таазанын, ам-даа 200 га черин тара-азын кестирерин хүлээген.

Амгы хүнүндө эш Никитин Ха-дылныг-Бедик деп черде улам со-руктуг ажалдап, хүнде 15 ганы ке-ээр нормазын 30—32 га чедирип турар. Эш Никитин ышкан мурна-кчы механизаторларын бүдүрүкчү-лүг күш-ажылынын түнелинде кол-хоз сентябрь 25-ке чедир 2167 тонна тарааны күрүнге сатып, та-раа дукаалдазынын плантын 63,1 хуу күүсеткен.

Чер ажылынын бедик культуразы дээш

Улуг-Хем районда «УТКА-нын 25 чылы» совхозтун Ооруг деп черде чер ажылынын бедик культуразы дээш демисежип турар 12 кижилг үчүткч чок эвено ажалдап турар. Ук эвено бо чылын чаксы тарылга үезинде тургустунган. Чызын олар Ооруг болгаш Терезин деп черлерге 779 га кызыл-тасты, 617 га арбай-нын кыска хуусаада тарып дооскан, оон сонда Кара-Чыраа салбырынын ажыл-ишчилеринге каттышканнар.

Ажаап алышкыны үезинде ботта-рынын тарып алганы 1396 га шөлү-нү таразын карак-кызы

П А Р Т И Й Ж И А М Ы Д Ы Р А Л

Партия чырыдышыкынын четкизинге өөредилге чылын организаcтыг эгелээр

К. С. ШОНГУ,
СЭКП обкомунун секретары

Партия чырыдышыкынын четкизинде 1962—1963 өөредилге чылы бистиң республиканын хоорайлар болгаш аймаккы стуралары октябрьның 1-де, кедэ черлерге — октябрьның 15-те эгелээр.

Чаз өөредилге чылын эгелээрине белеткелдер республиканын бүтү черлеринде доозулган. СЭКП-нин Кызыл хоорому, райкомнар болгаш кохостар, совхозтарда, албан, бүдүргө болгаш өөредилге черлеринде партия организациалары политиктиг чырыдышыкынын системанын четкелдерде, партиянын XXII съездинин шийитилерин, СЭКП Төп Комитетинин «Амгы байдалда партияны пропагандалып сорулгаларын дугайында» доктаалын шынгыны ууртулга болдурган.

Марксисч-ленинчи теорияны өөрениргеге ажалчы чоңуну соңуургалы бистиң республикада, бүтү туртаалы шыкка, чыл бүрдө улам өзүп турар. Эрткен өөредилге чылыны эгеленде политиктиг чырыдышыкынын системасында өөредилгенин бүтү хевирлери-биле хаара тутууганынын саны 10583 кижи турган болза, бо 1962—1963 өөредилге чылдында партия чырыдышыкынын четкизинде 12500 амык кижи хаара тутулган, азы эрткен өөредилге чылдында турганын 2083 амык амык болуп турар.

Оң-биле кады марксисч-ленинчи теорияны бот-өөредилге-биле өөренип турарларынын саны бо чылын, эрткен чылын бо уадегизин-биле деп-нээрге дыка өскөн.

СЭКП ТК-нын «Пропагандист кадрларын шийип алыры база белеткери экижигерин талазы-биле хемчеглер дугайында» доктаалын куусеттишкан, республиканын партия организациалары азын хемчеглерин боттадырып чоруткан.

Партия чырыдышыкынын системасында белгүленип болгаш политиктиг пропагандисттеринге база оларнын ордакчыларына, теоретиктер семинарларын ууртууларынга белеткелдиг болгаш тур чылда ажалдан дуржулгалык шийип алынганын. Оң-биле чергелештир марксисч-ленинчи теорияны бот-өөредилге-биле өөренип турарларга дузаалар четкир салып консултанттарын төмүлдүп, тургускан.

Келир чоокку ий-үш чылдарга пропагандисттерин курлавырын белеткериин перспективтик планна-

ры партия райкомнарын хей нурууунда бо чылын эң-не баштай тургустунуздан, ол планнарда үндөлдөп, партиянын област болгаш хоорай комитеттеринин Политиктиг чырыдышыкынын бажыны пропаган-дист кадрларын курлавырын белеткериинин нийти планын чогадып кылган.

Ындыг болза-даа партия чырыдышыкынын четкизин четкелдерде чамдык партия организациалары болза политиктиг өөредилгенин форманын дыннакчыларын шийип алыр принциптин чамдык таварылгада үрөп, улаз частыргаларын кылган. Шах ындагы частыргалары Талды районда «Тилдегел» совхозта база Элгес суурда бар болган.

Партия чырыдышыкынын системасында белгүленип марксисч-ленинчи өөредилгин үндөзгөсүн, экономиктиг эртемнени, ылаңгы улаз амык-агылгынын тодаргай экономикалык өөрениргеге кол кичээ-гейин салырынын орунуга, чамдык үлөтүп бүдүргө черлеринде, кохостарда болгаш совхозтарда партия организациалары чик орутуу дилеп, чүгө агар политиканын белгүленип тургускулан чорук четес. Чүгө дөргө ындагы белгүленип солуннар материалдарына үндөлдөп, эрткен негеланын болушуну өөренири-биле кызыгаараттымып турар. Ол чорук болза ындагы белгүленип кичээлдиг тураларын уадегизин бүдүргөсүн, кохост болгаш совхоз-тун мурунуга салдыгын тодаргай сорулгалдан шуут хооручак, билбес байдалга чедирер.

Партия чырыдышыкынын системасында бо чаз өөредилге чылын-да база бир четес чүгө болза марксисч-ленинчи теорияны бот-өөредилге-биле өөренир деп бижиккен-ненин саны чамдык районнарда азын болуп, республикада бүтү дыннакчыларын нийти санынын чүгө 9 хуузу болуп турары болган.

Политиктиг чырыдышыкынын четкелдеринин чорударда марксизм-ленинизм шийип алыр билдир алырынын кол болгаш болуп бурун бадыткаан аргазы политиктиг бот-өөредилгеге кол улаанышынын

салыр, а белгүленип өгө ийикпе до-лу энес ортук эртемниг кигилерин кийер деп СЭКП Төп Комитеди каш улаз сүмөлөп келген. Ындыг түрүжө, Барын-Хемчик болгаш Өвүр районнарда марксисч-ленинчи теорияны бот-өөредилге-биле өөренир дээн кижилер чыгыс-даа чок, а Току районда чүгө 10, Бай-Тайга — 21, Улаз-Хемде — 23, Чөөн-Хемчик районда — 38 кижи болуп турар.

Политиктиг билгилерге ажалчы чоңарын хандыкчылы чыл бүрдө өзүп турарына холбаштыр, республиканын партия чырыдышыкынын четкизин дүргө өзүп турар. Чүгө сөөлү үш чылдар иштинде белгүленип болгаш семинарларын саны ийи катап өскөн. Моңу-биле холбаштыр белгүленип болгаш семинарларын ууртуу мергелештиг пропагандист кадрларга хергелде база дүргө өзүп турар. Ол хиреде-ле СЭКП-нин Кызыл хоорому болгаш чамдык райкомнары пропаган-дист кадрларын шийип алыр, өөредирин болгаш пропагандисттерин курлавырын белеткериин хынамчалык энес чорутканар. Моңу ужурунда Барын-Хемчик районга тодаргай экономика өөренир үш белгүленип оларын пропаганда-дисттерин чок болганын агар политика өөренир белгүленип кылдыр аде организастар ужурга таварышкан. Ол ылаша марксисч-ленинчи философия өөренир семинар организастар дугайында ылаз район эмнедигинин ажал-дакчыларын дилээн райком база-ла ол чылдаган-биле хандыгын шыдаан. Ындыг фактылар эске-даа районнарда ховар энес болуп турар. Чамдык партия организациалары пропаганда-дист кадрларын шийип алыр база барымдалаар чорукту болдурп турар. Чижээ, Кызыл хоорайда бир политиканын пропаган-дизинге безин дөрт класс доопкан кижини бадылап каан турган.

Хоорай черлерге политиктиг чырыдышыкынын белгүленип кичээл ам эгелээр, а кедэ черлерге эгелээр чедир ийи негелде артыкан. Ынчанаш чаз өөредилге чылын организастыг эгелээрине белеткелдер кедэ черлерге ам-даа калыба-биле чоруттуган турар ужуруг.

Бүтү-ле партия организациалары-ның сорулгалы чүдө дөргө, политиктиг чырыдышыкынын четкизин четкелеп турда болдунган частыргаларын артыкан хунерде, өөредилгени эгеленде дүргө эдеринде болуп турар. Моңу чорударда пропагандисттерин шийип алырыч болгаш өөредиринче, олар-биле артирер семинарларын бүтү тала-биле хынамчалык белеткериинче кол кичээлгейин салдыр. 1962—1963 өөредилге чылын-да политиктиг чырыдышыкынын бүтү системаны 1962 чылда партия үндүргөн чаз программалар болгаш өөредилге номнары-биле ажалдаар апарып барымдалаар, бүтү пропагандисттерин программалар, өөредилге номнары болгаш өөредилге херекселдери-биле хандырып чүгүлдө.

Пропагандисттерин үр-түңнедиг, чогадыкчы ажалдарына таварымчалыг байдаларын туртуу, хейининин эске даалгаларын оларга көздөтөтө эки. Ол ылаша түс черин чүгүлдө материалдарын шийип, тып алырына дузаал, пропаган-дист мергелештиг үргүлчү бедиринге оларга бүтү деткичени көртү-өр.

Политиктиг чырыдышыкынын ажалы республиканын ажал-шчилеринин мурунга турар поди-тиктин, ажал-агыл сорулгалары-биле сырып холбаштыр болуп. Ынчанаш, өөредилгени чүгө теоретиктиг билгилерин нийти шийгээдип, алырынын чепсээ болдурбайн, коллективтиг, бүдүргөсүн, район-нуң болгаш республиканын ажал-агыл, культура тургузушкуну сорулгалары-биле үргүлчү холбаштыр, дыннакчыларын чогадыкчы күш-ажалында саздарыг болдурар чүгүлдө.

Политиктиг өөредилгенин чединшиг болганынын кол көртүгү болза ажалчы чоңарын политиктиг болгаш күш-ажалчы идеяларын көдүрүлүшкүленин, бүдүргөсүн, район, кохост болгаш совхоз бүдүргөсүн болгаш ага социалист хуузагелерин чединшигнин күт-сегининде тодаргай өлөтөп келер. Ынчанаш политиктиг чырыдышыкынын кол сорулгалы, бүтү-ле идеологтуг ажал шыкка, коммунисттерин, комсомолдарын болгаш партия кижигин эвестерин коммунисттерге ага кижилерин, коммунист тургузушкунун практиктиг сорулгаларын күтсегининге ажалчы чоңарын бүтү күжүн, аргаларын мобилизастары болуп.

Бүтү-ле партия организациалары-ның сорулгалы чүдө дөргө, политиктиг чырыдышыкынын четкизин четкелеп турда болдунган частыргаларын артыкан хунерде, өөредилгени эгеленде дүргө эдеринде болуп турар. Моңу чорударда пропагандисттерин шийип алырыч болгаш өөредиринче, олар-биле артирер семинарларын бүтү тала-биле хынамчалык белеткериинче кол кичээлгейин салдыр. 1962—1963 өөредилге чылын-да политиктиг чырыдышыкынын бүтү системаны 1962 чылда партия үндүргөн чаз программалар болгаш өөредилге номнары-биле ажалдаар апарып барымдалаар, бүтү пропагандисттерин программалар, өөредилге номнары болгаш өөредилге херекселдери-биле хандырып чүгүлдө.

Пропагандисттерин үр-түңнедиг, чогадыкчы ажалдарына таварымчалыг байдаларын туртуу, хейининин эске даалгаларын оларга көздөтөтө эки. Ол ылаша түс черин чүгүлдө материалдарын шийип, тып алырына дузаал, пропаган-дист мергелештиг үргүлчү бедиринге оларга бүтү деткичени көртү-өр.

Политиктиг чырыдышыкынын ажалы республиканын ажал-шчилеринин мурунга турар поди-тиктин, ажал-агыл сорулгалары-биле сырып холбаштыр болуп. Ынчанаш, өөредилгени чүгө теоретиктиг билгилерин нийти шийгээдип, алырынын чепсээ болдурбайн, коллективтиг, бүдүргөсүн, район-нуң болгаш республиканын ажал-агыл, культура тургузушкуну сорулгалары-биле үргүлчү холбаштыр, дыннакчыларын чогадыкчы күш-ажалында саздарыг болдурар чүгүлдө.

Политиктиг өөредилгенин чединшиг болганынын кол көртүгү болза ажалчы чоңарын политиктиг болгаш күш-ажалчы идеяларын көдүрүлүшкүленин, бүдүргөсүн, район, кохост болгаш совхоз бүдүргөсүн болгаш ага социалист хуузагелерин чединшигнин күт-сегининде тодаргай өлөтөп келер. Ынчанаш политиктиг чырыдышыкынын кол сорулгалы, бүтү-ле идеологтуг ажал шыкка, коммунисттерин, комсомолдарын болгаш партия кижигин эвестерин коммунисттерге ага кижилерин, коммунист тургузушкунун практиктиг сорулгаларын күтсегининге ажалчы чоңарын бүтү күжүн, аргаларын мобилизастары болуп.

Бүтү-ле партия организациалары-ның сорулгалы чүдө дөргө, политиктиг чырыдышыкынын четкизин четкелеп турда болдунган частыргаларын артыкан хунерде, өөредилгени эгеленде дүргө эдеринде болуп турар. Моңу чорударда пропагандисттерин шийип алырыч болгаш өөредиринче, олар-биле артирер семинарларын бүтү тала-биле хынамчалык белеткериинче кол кичээлгейин салдыр. 1962—1963 өөредилге чылын-да политиктиг чырыдышыкынын бүтү системаны 1962 чылда партия үндүргөн чаз программалар болгаш өөредилге номнары-биле ажалдаар апарып барымдалаар, бүтү пропагандисттерин программалар, өөредилге номнары болгаш өөредилге херекселдери-биле хандырып чүгүлдө.

Пропагандисттерин үр-түңнедиг, чогадыкчы ажалдарына таварымчалыг байдаларын туртуу, хейининин эске даалгаларын оларга көздөтөтө эки. Ол ылаша түс черин чүгүлдө материалдарын шийип, тып алырына дузаал, пропаган-дист мергелештиг үргүлчү бедиринге оларга бүтү деткичени көртү-өр.

Политиктиг чырыдышыкынын ажалы республиканын ажал-шчилеринин мурунга турар поди-тиктин, ажал-агыл сорулгалары-биле сырып холбаштыр болуп. Ынчанаш, өөредилгени чүгө теоретиктиг билгилерин нийти шийгээдип, алырынын чепсээ болдурбайн, коллективтиг, бүдүргөсүн, район-нуң болгаш республиканын ажал-агыл, культура тургузушкуну сорулгалары-биле үргүлчү холбаштыр, дыннакчыларын чогадыкчы күш-ажалында саздарыг болдурар чүгүлдө.

Политиктиг өөредилгенин чединшиг болганынын кол көртүгү болза ажалчы чоңарын политиктиг болгаш күш-ажалчы идеяларын көдүрүлүшкүленин, бүдүргөсүн, район, кохост болгаш совхоз бүдүргөсүн болгаш ага социалист хуузагелерин чединшигнин күт-сегининде тодаргай өлөтөп келер. Ынчанаш политиктиг чырыдышыкынын кол сорулгалы, бүтү-ле идеологтуг ажал шыкка, коммунисттерин, комсомолдарын болгаш партия кижигин эвестерин коммунисттерге ага кижилерин, коммунист тургузушкунун практиктиг сорулгаларын күтсегининге ажалчы чоңарын бүтү күжүн, аргаларын мобилизастары болуп.

Бүтү-ле партия организациалары-ның сорулгалы чүдө дөргө, политиктиг чырыдышыкынын четкизин четкелеп турда болдунган частыргаларын артыкан хунерде, өөредилгени эгеленде дүргө эдеринде болуп турар. Моңу чорударда пропагандисттерин шийип алырыч болгаш өөредиринче, олар-биле артирер семинарларын бүтү тала-биле хынамчалык белеткериинче кол кичээлгейин салдыр. 1962—1963 өөредилге чылын-да политиктиг чырыдышыкынын бүтү системаны 1962 чылда партия үндүргөн чаз программалар болгаш өөредилге номнары-биле ажалдаар апарып барымдалаар, бүтү пропагандисттерин программалар, өөредилге номнары болгаш өөредилге херекселдери-биле хандырып чүгүлдө.

Пропагандисттерин үр-түңнедиг, чогадыкчы ажалдарына таварымчалыг байдаларын туртуу, хейининин эске даалгаларын оларга көздөтөтө эки. Ол ылаша түс черин чүгүлдө материалдарын шийип, тып алырына дузаал, пропаган-дист мергелештиг үргүлчү бедиринге оларга бүтү деткичени көртү-өр.

Политиктиг чырыдышыкынын ажалы республиканын ажал-шчилеринин мурунга турар поди-тиктин, ажал-агыл сорулгалары-биле сырып холбаштыр болуп. Ынчанаш, өөредилгени чүгө теоретиктиг билгилерин нийти шийгээдип, алырынын чепсээ болдурбайн, коллективтиг, бүдүргөсүн, район-нуң болгаш республиканын ажал-агыл, культура тургузушкуну сорулгалары-биле үргүлчү холбаштыр, дыннакчыларын чогадыкчы күш-ажалында саздарыг болдурар чүгүлдө.

Политиктиг өөредилгенин чединшиг болганынын кол көртүгү болза ажалчы чоңарын политиктиг болгаш күш-ажалчы идеяларын көдүрүлүшкүленин, бүдүргөсүн, район, кохост болгаш совхоз бүдүргөсүн болгаш ага социалист хуузагелерин чединшигнин күт-сегининде тодаргай өлөтөп келер. Ынчанаш политиктиг чырыдышыкынын кол сорулгалы, бүтү-ле идеологтуг ажал шыкка, коммунисттерин, комсомолдарын болгаш партия кижигин эвестерин коммунисттерге ага кижилерин, коммунист тургузушкунун практиктиг сорулгаларын күтсегининге ажалчы чоңарын бүтү күжүн, аргаларын мобилизастары болуп.

Улуг Октябрының 45 чыл оюнга

ГОРЬКИЙ. Он айларың планын октябрьның 29-ка чедир кууседир болгаш программалар артыкка элери каш миллион рубушын продукциянын будурун үндүрер деп ылазгүл хуузагелерин Горькийин автозаводун коллективин Улуг Октябрының 45 чыл оюнга алдар болдурган чарышка киргеш, болууга алган.

ГАЗ-53Ф деп хевирин чаз чүкү автомобильдерин будурун үндүреринче завод кирпкен. ЧУРУКТА: заводтун будурун үндүрүп турар ГАЗ-53Ф деп чаз чүкү автомобильдерин баштайгы болуу.

СЭТА-ның фотохроникасы.

БРИГАДИР

Чеченчиткен чүүл

Ам оларнын амыралында болгаш ажал-жигинде чокта чаа-ла чаз турган чүе ам шуут чанчыл апарган. Чаагызы—хейү дээш, хейү—чаагызы дээш принцип боттанып, шевер кыстарын пайдаланып улам быжыктырган. Баштайгы үеде амык кыс Ынаа-лай Чылыбай мергелеш чогундан план кууседизинин талазы-биле чылып каап турарын Мария Монгушова эскерип каан. Аңаа дузаалар дугайын ол өөрүнге сүмелзэн. —Шын-дыр, Мааша, аңаа чүгө ажал талазы-биле энес, оон хууда амыралында база дузаалар херек. Амыралың дуржулга чок анык уруг үе-шагын безин чеп ажил-диг билбес-тир ийи—деп, мурак-чы даарыкчылар Соля Долгар, Мария Суван-рол, Максир Араймаа сулгар чангыс үн-биле деткэнир. Кижилер буру-дү-ле амык эжинге билдир шаа-биле дузаал-жып турган. Шынап-ла, үр болбаанда Ынаа-лай өөрүнге деңгемип, харын сөөлү үелерде муракчыларын олурунуга кирген. Ол ам нарын, бөдүүн хевир даараал талазы-биле мастер Мария Монгушованын бодунда тудак чок апарган. Ол үе-шагын эске өөрү шыкка, чеп ажил-диг, ажал шагындан хостуг үеинде эштери-биле кады кино көрүп, уран чүгө белгүлөп киржиш, солун, сеткүгө номчурунуга чанчыгып калган.

Бригаданын кижигинери сурунуган чүгө белгүлүнүп идепкейлиг кижилери. Баштай ол белгүлөп каап кижилер санын турган. —Ирпа, таңчылап билдир эвес, чүгүн ыччыл турарыл ону, суг — дилгир. Бөдүүн үелерге-чигеэн көртүгүн ас-биле албадарында канчал-даа дээр деп чүвени билгеш, Мария Монгушова баштай болуп киржиш эгелен.

Бригаданын өткүт болгаш таала-чыгын үнү чүгө каубутун сена-зында эвес, харын радио дамчыштыр анын-биле чангылашып турарын дыннап, кыстар аажок өөрүп, чоргаларын, боттары чаягаар-ла бот-тыгыгын уран чүгө белгүлүнүп ажалында өөрүп бергенер. Валя Наскыр, Долгар сулгарын кууседирлер конперт бүртүгүн кире апарган.

Бригаданын ажал-жиги-даа, амырал-чурталгалы-даа чангыс ай, пайдалыг эг-бүленин дег шуудай бергенин сактып келгеш, Мария Монгушованын сеткил өөрүп, эрестуургу кыстары дээш чоргалар оон карактарында чангылашып турган. Оларнын дугайын сөөккө ыла-зыла чугаалар апар. Ону чугаала-лып барып болбас. Олар дөргө коммунист даараны улам чооктула-дыр дээш, коммунисттерин орунда чоруп олура кижилер ол болгай. Мария Монгушова ол-ла боду-биле дөргө үгөш, бажыныче ба-зышкан. Ону бичин Натана база ма-ту чекер боор джиг кижилер-даа турган.

Чугал болдун дужун хараар, бот-боттарынын амыралы, күзөл-чүтүлүш бишпес болза, коммунист күш-ажал бригаданы дээш дем-сегиринин ажал-даа чок дээрин бригадир билген. Мария Монгушова бригаданын кижигинери-биле эрестуургу беседаны кылдып, комму-нисттиг өзү-биле чуртталгалы болгаш ажалдарына чанчыгары кайы-шыдамын-биле тайлыбырлан турган. Ажал-чаны аны-агы-даа болза, чангыс ай өт-сеткидиг кыстар коммунист деп атты чаалап алыр дээш, бир чыл амыр демсегин келгенер.

Мария Монгушова Байрмаа чугаазын доозуттары-биле, аңаа адыш часкашкын диниреке берген. Ол дөргө Эрина районун даарыла мастерскаянда ажил-дап турар коммунисттиг күш-ажал бригаданын кижигинери-биле селгүтү бүтү кижилерин чангыс өт-сеткил каттыжышынын дээр-ин илберкен адыш часкашкын. Е. ТАНОВА.

Чурунта: М. Байрмаа. Фото авторуу.

Хову ажилдарында четпестерни чайдалыр

Бедик дүжүт кайын келирил

«Шекпээр» совхозтун Аянгат салырынын Оттук-Даштыг-Үзүк деп черге 1961 чылдын күзүндө 160 га аягысты эки шынарды аңдарган. Аңаа бо чылым апрельде шык бажырыкынын чоруткан. Кызыл-тас чаштырган. Бо күзү ол уадегизин бир гезиктен иш ортума-биле 15—17 центнер дүжүт алынганын. Оортан ажаа алдында 270 тонна тараа совхозтун баштай кирген таразы ол болган. Ол ылаша Биче-Аянгат-га күзү аңдарган 60 га черин бир гектардан ортума-биле 18—20 центнер дүжүтү алган.

Бир эвес совхозтун Аянгат, Биче-Тей, Тей-Терени салыры артык чылдыг чыгы чер болгаш кыска агым аңдаргаларын планнарын бурун кууседип келген болза, ол уадегиз-тараа алган дүжүт шыкка чаа-гай тараа өзүп үнгөн турары чугаа-жок.

Ол талазы-биле ажал ам база-ла кошмак чоруп турар. Совхоз нийти-ин-биле 2000 га черин чайын алда-

рар турган. 1500 ганы аңдарган, а кыска агым аңдаргаларына база-ла 2000 ганы аңдар планын, бо хунерге чедир ажал шуудайын турар —чүгө 760 га агым аңартынган азы план 38 хуу куусеттинген.

Совхозта нийти-биле ажал-буру маршалыг 35 трактордан чүгө 8 трактор тараа шөдөринде ажалдап турар, а эске техника чүгө ажалдап чогуд дээрин кол инженер эш Бикмаев артык кезектер чок, септеттин-миз деп харылаар.

Агым аңдаргаларын планы үе-тур хире дүвүзгөсүнүн байдал тур-густунуп келген турда, эш Бикмаев салырында байдалды соңуургалып, район төнү-биле совхоз төнүңчүлара-зына чорутууга өйлежи турары шык эвес.

Совхозтун ууртуучуларындан, кедэ ажал-агылгынын тускай эртемни-леринде келир чылдын бедик дүжү-дүн калчыл естүрүп алыр деп болза турарын айтырар ойу келген.

М. ЧУЛДҮМ.

Карак ажиттаашкын

Улаз-Хову — «УТКА 25 чымы» совхозтун тараалып — ховуларын бар-базан, черде үнгөн тараалы ховра эштек, терге-биле хараган аразын-че өөрүп, карак-ажит төп турар. Ам беин ол тараалын 50 ажит турарында кижилер шыдамы аргажок четпестер бар.

Инда бригаданын шаңында чада-гай черде 476 тонна чаагай чам-ыг арбайын овалай уруп кааш, өлчө хайгаарла салбааныннан алаан-дизип, шык черде кидистелдир үнүп келгилзэн. Ону совхозтун ууртуучуларын билдир турала мал чык дээр хон-биле херекке албайн турарын кижилер кайгаар. Мал чөмнө-де-лаа хергелээр тараалы ыччаар үрөгдөп болур бе? Сөөлү үеде со-шын эвес.

Эртемниг 8 шак четкелек. Студенттер институт баарында шагда-ла чыгып келгенер. Иччала-даа бисти чедирер автомашиналар су-раг. Шылай бергилзэн манан олу-рувуста, дүндүскүнүн 11 шакта, машина чедип келген. «Тилдегел» кайы сен дээш чангыс.

Совхозка чедип келгилзес, кол агроном бисти № 6 бригадаска кар-тофель казар кылдыр чорутту. Тара-жаларын турлаанга келдизин. Инда кезек комбайннар хунге ийи берген турар. Сөөлүнде дыннары-мыска, хунгун-не бөлүк комбайннар-ын туралыг «кадары» хунгунер чанчыл болган чүе болуп тур. Кар-тофель шөлүнчө бар чоруй, ажаа-лаапка чинге-тараа мөлдө таварып эртисин. Инда кезек-кезек чер-лерде дыка хей тавылаар хевээр чыткылап калгылаша. Чаа бастырган чык-тараалы бөдөн шак чок бол-

хостун 10 ажит ажалчыны бар-ган, черде үнгөн тараалы ховра эштек, терге-биле хараган аразын-че өөрүп, карак-ажит төп турар. Ам беин ол тараалын 50 ажит турарында кижилер шыдамы аргажок четпестер бар.

Хайыраан тараалы мынчаар үрөй-турары хараалыг-дыр. Ам арты-кан тараалын хуу-салым билдир-мес. Ак-Дуруг салырынын эргеске-чиз эш Балчы-оол, совхозтун ди-ректору эш Стихарев елар бо ду-гайында боттарынын харымсалга-зын, арын-нүтрүн медегер билдир болгаш ам артыкан тараалын камта-лап алырынын хемчез алза чогуур.

Д. АГБАН.

Хар сагындырып тур

«Улаз-Хову» совхоз бо чылын Хен-дерге эвеш эвес тараа культу-рарын тараан. Иччала-даа ол та-ралаарын ажаап алышыкын орай-тааш, ам хар алаанга киреринин кы-рында келген. Чүс-чүс гектар кы-зыл-тас, арбай—сымында хевээр тур-бушаан.

Оон чылдагалы болаа ажаап алышыкына бар техниканы четке ажилгайын турарында. Бедик бу-дүрүчүгү ажилдаа болза, Хендер-ге бригаданын 8 комбайн кал-ча-даа четкир күш болур. Оларын 3-жү ажалдап турар, а эскерин урелик. «С-6», «СК-3» деп ийи ком-байнын септелгиз ам-даа дооза-балы-биле чангыс-даа хун ажаап алышыкына ажилгайынган. Бедик бу-дүрүчүгү а

Октябрь 1—Кыдат Улус Республиканын 13 чыл оюнуң хүнү

Кыдат Улус Республиканын 13 чыл оюнуң хүнү

Кыдат Улус Республиканың наймасыдан Пекинниң. Тяньаньмэнь шөү. 13 чыл мурунда КВР-нун тургустуу айнаа чарлаан.

Кайлуаньның шахтёрлары

Тяньшань—сонгу Кыдатта Кайлуаньның хүмүр даш бассейниңиң улуг төптеринин бирээ. Ол бассейниң хүмүр дашының куралыры 3 миллиард тонна ажып турар. Кайлуаньның дагынылары Бүгү-кыдаттың хүмүр-дашыларының чарыгында бирги черин быккымы-биле ээлеп турарлар. Сөөлү чылдарда ол черин шахтёрлары чүс-чүс тонна хүмүр дашты пландан дашкаар калып чыгып-даа ай чок болган. Кайлуаньның кийиктери чаз техниканы шимгээди алыры дээр эм-не чыгып чок демиселчилер болуп, бүгү чуртта сурагмаан.

Бассейниң эргел черинге Кыдат штер менсиз бир документин көргүсөн сонда бо сан-мездээр шуптузу бодалга хайлы бээр. Ур болганындан саргара берген болгаш сиринден хол-биле бириккен үмүктүлүг хууду болза эгелекчиг турган. Англичаның Лондонго чоруткан илет-иел биики болган. Ол илеткедди Кыдатка улустун эрге-чагыргазын тургузганын муруну чартында бириккен. Шахталарда ажып шуут соксан, берген херекселдер ажылат-тынмас болган деп англичан бо-дуну херектенеринге илетизди ал. Кыдаттар боттары бугурулгени

наман-даа катан тургузуп шыдаас болгаш бассейниң эргидеги ээле-ринге олар чынып чедип кээрлер деп илеткен бииктиң төнчүзүндө ол бириккен.

Кайлуань—Кыдатта хүмүр даш-тыг хоочун бассейни. Ол бассейни 85 чылдарың дургузунда улутпуну, демир орук болгаш суг транспортун хүмүр даш-биле ханырып келген. Бичкара-даа ханы-биле танымал кээрде ол дыка анык улутпур чери кылдыр кестур. Чер бүзүмдө-ле чаз тудулар, шахталарда чаз де-ригелер, шипаларың, эминелер-лиг болгаш лаубтарлыг чаз суурлар калган.

1952 чылда шахтага кызып уна-урунун совет техниканы шимгээди алдындан, хүмүр даш кызып уна-уру черлер алгы-делем апарылган. Эрги, эвээр бугуручүлүг бугурулук херекселдерин кызып калып калган. Шахтага орумпап кастыгар машина кестур кээрде, Бүгү-кыдат-тын муш-аппа маадыры, 34 харлыг Ли Гуан-инь ол машинаны ынак-шыг болгаш хайралыг эдилеп эгелзэн. Бир ай болгаш-ла ол нарын машинаны Кыдат эш башкаар кыл-дыр өрөөнип алган. Бир чыл бол-ганда Ли Гуан-инь хүмүр даш ном-байын башкара берген.

— Бистин чуртууека хүмүр даш-тыг гидравликалыг арга-биле эң-не баштай кастырып эгелзэн 1958 чыл-дың майын 9 хүнү менсиз наман-даа утундурбас кылдыр арткан — деп, Ли Гуан-инь чугалап турар. — Бичкарада хай-даа кичи чыгып-ган. Угөр-бозууг гидромониторунуң чанын-га сунуң буза төвкөннү хүмүр да-ми кутулуп-ла келген—деп, ол сурагылыг шахтёр чуртучулзэн.

Оон бээр Ли Гуан-инь гидромони-торун машинаныңда амылдат турар. Ол бо-дунуң штер-биле кызып чүгүл Линиюның шахтазынга бестин бүгү бассейнге англичаннар үзүндө кызып уна-уру турганы хире хүмүр дашты кызып турар.

Англи эргелекчинин илеткек би-жикчиңиң дугайын Кайлуаньда бүгү кийикер билер. Ону бириккен эр-гелекчи ам маага келгеш, көмөйлөр чокка кайы хире эки амылдат тур-ганымысты көрүп бүзүрзүн деп шахтёрлар чугалаанып турарлар. Аны-дунга социалисттик чурттарны-ан-сеткилдиг дузаламчызын амылган, социализмни тургузуп турар кийи-лерин кайгачыктыг чүүлдерин кылып турарын бүзүрп көрүңкер.

Юрий ГАВРИЛОВ.

Чурттуң ховуларында

КВР-нун тараачынары тараа болгаш техниктиг кудурулар-ның өңүлүгү эстүрген. Көдө ажыл-агый продукциянын күтү-нө сазар сорулгаларын күткөсүнн дугайың ховуларын ажыл-ишчилери рапорттап турар. Шаньдун, Цзяньси, Хунань, Чжэн-дун, Хубэй можаар чиктиг, эрте быжар рис бүткөрүнн кол районнары эрте быжар ристи дужаар болгаш садар планын ажы-күткөсүлзэн.

Кыдат тараачынарың шадарында ам ай-тап үдө болгаш орай быжар рис быжып турар. Ол кудуруларын республикада кол ра-йоннары—Аньхуэй, Сычуань, Цзяньси можаардан эки дүжүт дуга-йын медөөлөп турар. Бй-тап үдө быжар ристиң ажап алымын чамдык районнара ам чоруп турар.

Кыдаттың ховен тарыкчылары база эки дүжүтү чедип алган. Хөбэй можаар Шаньдун округунда ховениң ажап ап турар. 145 муң гектардан 57,5 муң гектарынын ховени бо айнып ортан үзүндө чедир ажап алдыган. Хөбейниң чаз дүжүдүңү баштайгы муң-муң центнер ховени чурттуң пас-тааы фабрикаларында кир-гиззэн. Цзяньси можаар ховен тарыкчылары 300 муң центнер бе-дик шынарлыг ховени дүжүгө дужааган. Республиканың ховен ажыдыг кол районнары болур Ляониниң сонгу-чөөн можаарда болгаш Сычуань можаар ховен ажап алымын чедип илгениң чоруп турар.

Эртемденнер экспедициялары

Кыдаттың муруну чү-түндө Гуанси-Чжуань автономнун районунуң сонгу-чөөн талазында арга-иштин дегем черин эртем-техниктиг ажылдакчыларын кат-тыккан экспедицияны шимчилеп турар. Эк-спедицияны кижикчи-лери бойдуста ховар мөңгүлөк шаваны, дүрт кыралыг куузу-ну, өмгө хергелер бол-гаш эки чыгып, үстү-үшүртүп тып, арга-иштин черин тыптып амыттарын тыпты-лаан. Оларын тыпкан материалдары ол чер-ин бойдус байлактарын улус ажыл-аг-ыйыга хөй-биле ачы-лаар арганы берип тур-ар.

Ушүртүп болгаш амыттарын шимчилөөрин респу-бликаның эртем ахыдак-чылары бүгү чуртта

кабак фронт-биле чо-руду турар.

Кыдаттың сонгу чү-түндө Цзяньси можаар-дагы болгаш орту черлерин үшүртүп эки амыттарын ач-а-у-нуң хөй-биле берип тур-ар деп тундунда кыл-ган. Кыдатта бар тып-каны амыттарын бү-гү чүтүңнениң дөрт-түң бир кезе, куштар-чыла истигуруну, а-жыл-агый чамдык а-жыл-агый болгаш ме-дицина черлеринин ор-ганизмдерин экспеди-цияларын кижикчи-лери «Цзяньси можа-ар» техникумун черки-ниң бүгү ховуларынн амыттарын берип тур-ар. Ушүртүп болгаш амыттарын шимчилөөрин респу-бликаның эртем ахыдак-чылары бүгү чуртта

кабак фронт-биле чо-руду турар.

Кыдаттың сонгу чү-түндө Цзяньси можаар-дагы болгаш орту черлерин үшүртүп эки амыттарын ач-а-у-нуң хөй-биле берип тур-ар деп тундунда кыл-ган. Кыдатта бар тып-каны амыттарын бү-гү чүтүңнениң дөрт-түң бир кезе, куштар-чыла истигуруну, а-жыл-агый чамдык а-жыл-агый болгаш ме-дицина черлеринин ор-ганизмдерин экспеди-цияларын кижикчи-лери «Цзяньси можа-ар» техникумун черки-ниң бүгү ховуларынн амыттарын берип тур-ар. Ушүртүп болгаш амыттарын шимчилөөрин респу-бликаның эртем ахыдак-чылары бүгү чуртта

кабак фронт-биле чо-руду турар.

Кыдаттың сонгу чү-түндө Цзяньси можаар-дагы болгаш орту черлерин үшүртүп эки амыттарын ач-а-у-нуң хөй-биле берип тур-ар деп тундунда кыл-ган. Кыдатта бар тып-каны амыттарын бү-гү чүтүңнениң дөрт-түң бир кезе, куштар-чыла истигуруну, а-жыл-агый чамдык а-жыл-агый болгаш ме-дицина черлеринин ор-ганизмдерин экспеди-цияларын кижикчи-лери «Цзяньси можа-ар» техникумун черки-ниң бүгү ховуларынн амыттарын берип тур-ар. Ушүртүп болгаш амыттарын шимчилөөрин респу-бликаның эртем ахыдак-чылары бүгү чуртта

кабак фронт-биле чо-руду турар.

Кыдаттың сонгу чү-түндө Цзяньси можаар-дагы болгаш орту черлерин үшүртүп эки амыттарын ач-а-у-нуң хөй-биле берип тур-ар деп тундунда кыл-ган. Кыдатта бар тып-каны амыттарын бү-гү чүтүңнениң дөрт-түң бир кезе, куштар-чыла истигуруну, а-жыл-агый чамдык а-жыл-агый болгаш ме-дицина черлеринин ор-ганизмдерин экспеди-цияларын кижикчи-лери «Цзяньси можа-ар» техникумун черки-ниң бүгү ховуларынн амыттарын берип тур-ар. Ушүртүп болгаш амыттарын шимчилөөрин респу-бликаның эртем ахыдак-чылары бүгү чуртта

кабак фронт-биле чо-руду турар.

Кыдаттың сонгу чү-түндө Цзяньси можаар-дагы болгаш орту черлерин үшүртүп эки амыттарын ач-а-у-нуң хөй-биле берип тур-ар деп тундунда кыл-ган. Кыдатта бар тып-каны амыттарын бү-гү чүтүңнениң дөрт-түң бир кезе, куштар-чыла истигуруну, а-жыл-агый чамдык а-жыл-агый болгаш ме-дицина черлеринин ор-ганизмдерин экспеди-цияларын кижикчи-лери «Цзяньси можа-ар» техникумун черки-ниң бүгү ховуларынн амыттарын берип тур-ар. Ушүртүп болгаш амыттарын шимчилөөрин респу-бликаның эртем ахыдак-чылары бүгү чуртта

кабак фронт-биле чо-руду турар.

Кыдаттың сонгу чү-түндө Цзяньси можаар-дагы болгаш орту черлерин үшүртүп эки амыттарын ач-а-у-нуң хөй-биле берип тур-ар деп тундунда кыл-ган. Кыдатта бар тып-каны амыттарын бү-гү чүтүңнениң дөрт-түң бир кезе, куштар-чыла истигуруну, а-жыл-агый чамдык а-жыл-агый болгаш ме-дицина черлеринин ор-ганизмдерин экспеди-цияларын кижикчи-лери «Цзяньси можа-ар» техникумун черки-ниң бүгү ховуларынн амыттарын берип тур-ар. Ушүртүп болгаш амыттарын шимчилөөрин респу-бликаның эртем ахыдак-чылары бүгү чуртта

кабак фронт-биле чо-руду турар.

Кыдаттың сонгу чү-түндө Цзяньси можаар-дагы болгаш орту черлерин үшүртүп эки амыттарын ач-а-у-нуң хөй-биле берип тур-ар деп тундунда кыл-ган. Кыдатта бар тып-каны амыттарын бү-гү чүтүңнениң дөрт-түң бир кезе, куштар-чыла истигуруну, а-жыл-агый чамдык а-жыл-агый болгаш ме-дицина черлеринин ор-ганизмдерин экспеди-цияларын кижикчи-лери «Цзяньси можа-ар» техникумун черки-ниң бүгү ховуларынн амыттарын берип тур-ар. Ушүртүп болгаш амыттарын шимчилөөрин респу-бликаның эртем ахыдак-чылары бүгү чуртта

кабак фронт-биле чо-руду турар.

Кыдаттың сонгу чү-түндө Цзяньси можаар-дагы болгаш орту черлерин үшүртүп эки амыттарын ач-а-у-нуң хөй-биле берип тур-ар деп тундунда кыл-ган. Кыдатта бар тып-каны амыттарын бү-гү чүтүңнениң дөрт-түң бир кезе, куштар-чыла истигуруну, а-жыл-агый чамдык а-жыл-агый болгаш ме-дицина черлеринин ор-ганизмдерин экспеди-цияларын кижикчи-лери «Цзяньси можа-ар» техникумун черки-ниң бүгү ховуларынн амыттарын берип тур-ар. Ушүртүп болгаш амыттарын шимчилөөрин респу-бликаның эртем ахыдак-чылары бүгү чуртта

кабак фронт-биле чо-руду турар.

Кыдаттың сонгу чү-түндө Цзяньси можаар-дагы болгаш орту черлерин үшүртүп эки амыттарын ач-а-у-нуң хөй-биле берип тур-ар деп тундунда кыл-ган. Кыдатта бар тып-каны амыттарын бү-гү чүтүңнениң дөрт-түң бир кезе, куштар-чыла истигуруну, а-жыл-агый чамдык а-жыл-агый болгаш ме-дицина черлеринин ор-ганизмдерин экспеди-цияларын кижикчи-лери «Цзяньси можа-ар» техникумун черки-ниң бүгү ховуларынн амыттарын берип тур-ар. Ушүртүп болгаш амыттарын шимчилөөрин респу-бликаның эртем ахыдак-чылары бүгү чуртта

кабак фронт-биле чо-руду турар.

Кыдаттың сонгу чү-түндө Цзяньси можаар-дагы болгаш орту черлерин үшүртүп эки амыттарын ач-а-у-нуң хөй-биле берип тур-ар деп тундунда кыл-ган. Кыдатта бар тып-каны амыттарын бү-гү чүтүңнениң дөрт-түң бир кезе, куштар-чыла истигуруну, а-жыл-агый чамдык а-жыл-агый болгаш ме-дицина черлеринин ор-ганизмдерин экспеди-цияларын кижикчи-лери «Цзяньси можа-ар» техникумун черки-ниң бүгү ховуларынн амыттарын берип тур-ар. Ушүртүп болгаш амыттарын шимчилөөрин респу-бликаның эртем ахыдак-чылары бүгү чуртта

кабак фронт-биле чо-руду турар.

Кыдаттың сонгу чү-түндө Цзяньси можаар-дагы болгаш орту черлерин үшүртүп эки амыттарын ач-а-у-нуң хөй-биле берип тур-ар деп тундунда кыл-ган. Кыдатта бар тып-каны амыттарын бү-гү чүтүңнениң дөрт-түң бир кезе, куштар-чыла истигуруну, а-жыл-агый чамдык а-жыл-агый болгаш ме-дицина черлеринин ор-ганизмдерин экспеди-цияларын кижикчи-лери «Цзяньси можа-ар» техникумун черки-ниң бүгү ховуларынн амыттарын берип тур-ар. Ушүртүп болгаш амыттарын шимчилөөрин респу-бликаның эртем ахыдак-чылары бүгү чуртта

кабак фронт-биле чо-руду турар.

Кыдаттың сонгу чү-түндө Цзяньси можаар-дагы болгаш орту черлерин үшүртүп эки амыттарын ач-а-у-нуң хөй-биле берип тур-ар деп тундунда кыл-ган. Кыдатта бар тып-каны амыттарын бү-гү чүтүңнениң дөрт-түң бир кезе, куштар-чыла истигуруну, а-жыл-агый чамдык а-жыл-агый болгаш ме-дицина черлеринин ор-ганизмдерин экспеди-цияларын кижикчи-лери «Цзяньси можа-ар» техникумун черки-ниң бүгү ховуларынн амыттарын берип тур-ар. Ушүртүп болгаш амыттарын шимчилөөрин респу-бликаның эртем ахыдак-чылары бүгү чуртта

кабак фронт-биле чо-руду турар.

Кыдаттың сонгу чү-түндө Цзяньси можаар-дагы болгаш орту черлерин үшүртүп эки амыттарын ач-а-у-нуң хөй-биле берип тур-ар деп тундунда кыл-ган. Кыдатта бар тып-каны амыттарын бү-гү чүтүңнениң дөрт-түң бир кезе, куштар-чыла истигуруну, а-жыл-агый чамдык а-жыл-агый болгаш ме-дицина черлеринин ор-ганизмдерин экспеди-цияларын кижикчи-лери «Цзяньси можа-ар» техникумун черки-ниң бүгү ховуларынн амыттарын берип тур-ар. Ушүртүп болгаш амыттарын шимчилөөрин респу-бликаның эртем ахыдак-чылары бүгү чуртта

РЕДАКЦИЯГА ЧАГААЛАР

Училищеден үндүртүпкен-дир мен

Вал Буржуева Сат 1960 чыл-да Чөөн-Хемчик районун Хендер-гей 8 чыл школының чедип кал-дын чедип илгениң дооскаш. Кы-зымды медицина училищениң киреринн экзаменерин эки ду-жаап, кирип алган.

Ол бичкизиңден тура-да эми бо-дуну күзөп чораш. Бо-дунуң илг-жүзелиң бүткениң Вал дымка-да өөрзөн. Вала — азынның уру-ларынн улауун биче. Сат Ва-ляның ачазы 1960 чылда арааш өлгөн.

Училищениң бирги курстун доос-каш, илгиги курст доозар чокчу-лап келген Валиның сагыш-сетки-лин оомуктуруп турган болгаш оон чуртталгазында дыма улуг буру-гаар базым кылдыр сагынырып, кымың сагыш-сеткилин чоргаар-лаптырп турган.

Ылдыр-даа болза сөөгү үдө оод-кады арай көмкөп, болганчок-ла аарып бээр апарганы өөренири-ге өлзөн берге байдалларын тавар-гылаптырп турган. Ылдыр-даа бол-за ол өөрелгезин калбай кызып өренип, өөрүндө бичи-даа чымып калбай турган. Бо чазын илгиги курст доозууда доозар чокчу-лап турган үзүндө Вала май айда канчаар-даа аажар аары береш, май 2-нүн хүнүндө 12-ге чедир өөр-өң шывайды баргаш, баштайгы үдө эмиңге-даа чедер шаа чок чыт-кан. Сөөлүредир эмиңдер көрүл-дөн эрпип, эмиңдеп эгелзэн. Шак-ынчаар Вала бүдүн чартык недела иштиңде өөрөмөй, хары-даа сто-лол чедип чечмелер хары бестин чок чыткан. Вала брүчдөлдөт-төн араан деп эмиңдер тодораткан. Эм-нелге дүрүмүң эдугаар өкпе база брүчдөлдө эаарыларын өртөк чокка талас эмиңер. Ону байрдалааш Валины училищениң директорунд-шывайылга тама кастырып ик-кел дээр эмиң чорудупкан. Каян студент бо-дуну директору Фина Степановна Мясинага чедип кел-геш, шыныгызын бээр, директор ову номчаш оон арынче кир-геш... «Сат, Сат, Сат» деп кат-катап, тапкызы кийикниң бир-ле динчаны фамилияны шык, адал-отурга, папка иштинге саазын-арызын бир-ле чүе чидиринкен-диг дилеттиңиң ораң. Эдөөн кая-минута эрткен сонда папкада са-зыннар арызын, асынын ишти-ге чүе номчаш сонда:

— Сени училищеден үндүр-түпкен-дир мен!—деп, харылаан.

Вала Сат бүгү-ле аарып чыт-канын үзүндө училищениң дирек-тору-да, башкылар коллектив-ден-даа чыгып-даа кийи оон чүе өөренип турарынн болгаш ала-чаар аарып турарынн дугайы сонугурап көрбөз.

Ылдыр азымды каржы хары-дылааш, баштайгы улаада бо-дуну боду бүтүрөй:

Ш. КЫРГЫС.

Чөптүг негелде

Улуг-Хем районун харылзаа кон-торазы (начальник эш Гиро) көдө-стурларын радиожаулар, колхоз-дарынн болгаш амытчыларынн не-гелдерин хандары темгелерге ил-чөөнгейн көмкөп салып турар.

«УТБ-нын 25 чылы» совхозтун Арыскан салбырынн сууру чыл-келген тудум өзүп, чаагайдым сай-зырап турар. Ол суурун артын талазында чаа кудурум немешкен, амытчылар, механизаторлар чаа балжынарлар туташ олору алган-нар. Электри чымын балжынарда-кирилзэн. Оон адагаштарын ажи-лат, радио улазынын балжынарже-шөөр болза дыка ажыктыг. Радио динчяларга ынак, сонугурап кал-гылар репродукторларын саткан, балжынарда асылап алган, ам-чүтте радиоңуң демир улазыны ки-ринтөөн. Совхозтун амытчыны М. Копуга-оол радио сеткезинге ужуражы бергеш, аажок-да өөрзө:

— Радиоңуң бо-дуну күзөп чор-бис, биске база радиодан кирип-келер көрүңер — деп ол дилзеш, чурттап турары кудучтун атып бергеш, ында хөй чурттакчылар ба-рын чугалаан.

А. ДОНГАН.

Усть-Ордынскин Бурят округунун 25 чыл ою

ИРКУТСК. (СЭТА). Усть-Ордынскин Бурят национа округу-нун 25 чыл ою болган. Куш-ажыга, экономиканы болгаш культу-раны хөгжүдериңе улуг чедипкинер-биле ол байрдалды аймак-тар, улустар болгаш суурлар укташ.

Байкал холон барып талаже чурттап турган буряттар Улуг Октябрь революциянын мурунла кодуулаа мал ажалдыг тур-ган. Чер ажылы саймываан болгаш улутпур шуут чок чораш. Чон бурту-биле бижик бөлбөс турган.

Сөөг эрге-чагырганың чылаарында ол чурт танытканын-биле өскөргөш Усть-Ордынскин шөлдер Иркут обласың тара-лаң чери болган. Бо чылын кыда куурузганын, өңгөр сөкканын, чочка-таранын, мал чени бобыларынн эки дүжүгү өстүргөн. Кол-хозтар болгаш совхозтар эртен чыла болдуга барык ный кан-дой силосту салган.

Усть-Ордынскин национа округун тургузуп турар үс-л оон дөвкээринге чүгүл үс улутпур бугурулгелери доосун тур-ар. Бүгү районнары бүрүн-биле электриялар доосун тур-ар. Округтун 10 муң киж бугуруңе 2130 өөренич оонажыг тур-ар. 267 клуб, 131 библиотека, 200 ажыг турар кинолар округта амылдат турары өөрүнчү. Усть-Ордынскин суурда Бурят национа театр, чурт муңуң, Куурурга бажың амылдат турар.

Е. КОВАЛЕВ.

Алдарлыг чылдың ою

Ол үш чыл мурунда, 1949 чыл-дың октябрь 1-де, Пекинниң эрте буруну Тяньаньмэнь шөүгө беш сымдастарлыг тук кижикчиг үгөш, Кыдат Улус Республиканың тургу-тугун дугайын чарлаан. Ол болза бо-дунуң Коммунисттик партияның удурулганы-биле Кыдат улустуң иш-тики реакцияны болгаш дашкык империализмни ашкан улуг тилкел-теш болган.

Кыдат Улус Республиканы Совет Эвилели бир дугайында күлзөп-күлзөп, совет-кыдат харылзаалар-ның төвүзүңге чаз арынны ажит-кан. Ол харылзаалар найралда бол-гаш кады ажылдажылгаш, кайы-ка-йымын хүндүлөп чорукка бол-гаш нийти экономикалыг көдүр-лүшкүңү, бүгү делегейге тайбын дээр кады демиселге нийти чедип, кийикери чедип алар дээр бот-боттары дузалажыр шычы күзөгө үндөйгөттөгөн.

Совет Эвилели болгаш Кыдат Улус Республика совет-кыдат ижи-бүрү керээрдө болгаш дугурул-галарда айттыгын кайы-кайызын-га ажитып харылзааларын тургу-сунган болгаш ол харылзаалар ийи-чурттуң аразында найралдык база кады ажылдажылгашың бижит у-нденин болган. Ол дугурулгаларын эдугаар катан тургузушкунуң үзүндө (1949—1953 чылдарда) ба-за КВР-нун бирга болгаш ийги беш чыл планнарынн чылаарында улуг улутпур бугурулгелерин тузгарыга болгаш алгыларды Кыдат Улус Республиккага Совет Эвилели дуза-лачы көргүскөн. Коммунисттик партия-ның улутууга-биле Кыдат улус шыларайың чедипкинерин чедип алган. Хомугуңгай улутпур-лук болгаш бугурулук көдө ажал-аг-ый-дыг илгениң Кыдат ам шуут чок болган. Ам Кыдат Улус Республика улутпурнуң иле ижи-бүрү про-дукцияны паровозтарын болгаш оскен паровозтарын, бус котелдерин бол-гаш турбиналарын, автомобильдерин болгаш тракторларын, аар рельстер-ин болгаш трансформаторларын, станоктарын болгаш нарын хөмээр херекселерин база өске-даа чур-ттуң ымын улутпур турар. Чурт-туң көдө ажыл-агыйн база улуг чедипкинерин чедип алган.

Кыдат Улус Республика делегей харылзааларында чугула рольду ой-най турар. Делегейиң өйт келген айтырларын чедипкинерин шим-чилээр болгаш нарылар аразында харылзааларда дүжүрүлүг чо-рукту чазыралдыр ам кыдат чок-ка болдуңмыс болган. Кыдат ам де-легейиң бирга чегенгиң улут күр-нөш кылдыр өскөн. Оон тургузуп-тайбынны болгаш бүгү-аикта айым чок чорукту эрге-ажыкта-

ның XII сессияны бо-дунуң амыл-дан дооскан. Ол сессия чүрөткөп ханы-зындан найралдык болгаш тала-ларынн боттарын шуут билир чор-туку байдалыга болуп өрткөн. 1962 чылдың ийги чартымында бол-гаш 1963 чылдың бирга чартымында ийи чурттарынн аразында оларынн эртем-техниктиг кады ажылдажыл-ганын планын бичилзэн.

1956 чылда ат салдыган совет-кыдат дугурулгалары эдугаар Амур хөңиң бассейниң шимчилөөр айт-кып талазы-биле каттыккан совет-кыдат эртем чөвүлөк бо-дунуң ажи-лы бо чылын үргүтүлгөн.

Экономикалыг эртемниң болгаш техниканың ажи-бүрү талазында бестик мергелекчиг тускай эртемниң бестик мергелекчиг Кыдатка оңа чур

Сайма каналдын дугайында керээге ат салдырган

1960 чылдын ноябрыда, СССР-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы Н. С. Хрущевтин чалааным өзүгар Финляндия Республиканы президентизин Урхо Кекконенниң Совет Эмелдине аян-чорун кылып чоразан үезинде Финляндиянын инициативасын өзүгар Сайма каналдын совет меззэн ажыгдар эргени алаа тегис дугайында мурунунда чорудуп турган чугаалажышыкыларын ургучулзур деп финляндия талалаан саналаан турган. Моон-биле кады каналды чартып эргелиг хөлөмгө үндөйлөш Сайма каналдын совет меззэн ажыгдар кылдыр тыпсыр деп дилегин финляндия талалаан кириген. Найырал, кады ажылашылга болгаш бот-бодунга дуздалажы дугайында керээге үндөйлөткөнгөн чазгай кожа-хөлбөз харылзаларын Совет Эмели биле Финляндиянын аразында туруп турарын кичээгеге албашан. Совет чазан Финляндиянын дилзэн хандыраарынга чөпшөзөшчөн.

Оң соонда совет болгаш финляндия чазан талаларынын аразында чугаалажышыкылар Москвага болгаш Хельсинкиге болгулаан, ол чугаалажышыкылар буюрекиринин, бот-бодун билчир чорутун байдалына эртен болгаш найыралчы байдалды болуп турган. Чугаалажышыкыларын түнелинде «Сайма каналдын совет меззэн болгаш Малый Височий ортулукту Финляндия Республикага хөлөз-биле шичидип бээр дугайында Совет Социалисттик Республикаларнын Эмели биле Финляндия Республиканын аразында керээни» бичимелин кады ажыдап кылган.

Сентябрь 27-де Москвада Кремльдин Улуг ордузунга керээге ат салышыкы болган.

Эртен чүс чылдын ортан үезинде туткан Сайма канал Европанын эң улуг хөлдөринин бирээси — Сайманы фин мугулау-биле каттыштырып туудуруп турар. Ук канал Лапп Ранта хоорайдан ырак эвес черден эгелзеш, Финляндиянын болгаш Совет Эмелинин черлерин дамчаш. Выбог хоорайнын чанынга четкен.

Каш удаа чартып кылып келген каналдын узун дурту 56 километр, оң барын дартен километри СССР-нин девис-ээринде шайдыган. Сайма канал—Чөөн Финляндиянын ылаш ажыл-агый үлөтүрү сайыраан эң ыраккы районна-рындаан Балтика далайнын эриниге чедир эң чик хөлөзүлүг болгаш Баска суг оруу болур.

Барыын Ириан төрөөн чуртка эгиттинер

ДЖАКАРТА. (СЭТА). Барыын Ирианын хөгжүдериинин фондузун тургусканы-биле холбаштыр Мердек ордуга болган албан өзүзүлү байыра-лында Индонезиянын президенти Сукарно сентябрь 24-те чүве чугаалаан болгаш ол фондузун ууртукчузу Сукарно болуп турар дээрзин Ан-тара агенттеле дыштаккан.

Каш тонук аркенде Барыын Ирианда голланд тутку дүжүр болгаш 1963 чылдын январь 1-нин дап хаазында Барыын Ирианын кырынга КНО-нун туту-биле чергелеш-тир Индонезиянын кызыл-ак туту кижики үнөр, а 1963 чылдын май 1-ден эгелзеш—Барыын Ирианын эргелен башкаары Индонезиянын ча-заанын холунга буюну-биле шилчир деп, президент ме-дегээ.

Индонезия империализмин болгаш агрессиянын политика-зын чорудуп турар. Барыын Ирианын депшигезин хан-

дырып шыдаас дээр чергелиг чүвеин дугайында барыын талакы паразалганы барымдаа чөк бадиккашкыларын Сукарно шүтүмүзүл. Бо меге-хоозун бадиккашкыларын фак-тылар буруу шалкан дээрзин президент айткан.

Сукарнонун демдегээни болза: Барыын Ирианын хөг-жүдериинин керээге чазак бу-гу индонезия улустун бүрүн деткимчезин ажыдап турар. Шалга Барыын Ирианын чогулга доктаамал эвес көр-гүзүп турган материалдыг ду-заламчы, дөштөгү салдарын чедир төлөдө, ам органи-зация байдалдыг болур. Ол дугайында хөгжүдериин фон-дузун тургудуп турар болгай деп Сукарно чугаалаан.

Бодуну чугаалаанын төн-чүзүнде президент национал кызыл-ак тутун камгалааны-нын алаага чораш аас-ке-жиктиг амыраралы тударын Барыын Ирианын чогулга күзөө.

КОЛ АССАМБЛЕЯНЫН XVII СЕССИЯЗЫНДА

НЬЮ-ПОРК. СЭТА-нын кор-респондентин А. Ньюмарет-тин дамытып турар болза:

Сентябрь 26-да КНО-нун Кол Ассамблеянын хүндүс-кү пленардык туралыга Кат-тышкан Штаттарда аян-чорук кылдып чоруп турар Пакистан-нын президентин Мохаммед Айюб Хан допчу чүве чуга-алаан. Ол, «деколонизациянын чорудулаанын төнчүзүнге чедир» деп Ассамблеяны кыйгырган болгаш адролут шенделерин соксалары дош саалап, ол чорук «чөпсө-денншикни» дүжүрүнче орушка чугула башып болган турар ийи» деп чугаалаан.

УССР-нин төлөөлөгүн Л. Ф. Паламарчук ме-дегээни болза, казан бүгү улу-тар хостуг апарган турар ша-тын доктаашкы чокка чоо-шулап кел чызар дугайын дыналыш чоруп болушукчу бургузуге Украинанын чазак чүрөткн ханызыдан байыр чедирип турар.

Оон ырай Л. Ф. Паламарчук Кубага уур тургунда аз-жылалды кыжанынга док-тап чүве чугаалаан. Кубага уур кыжанын шичидип Кат-тышкан Национал Органи-зацияны уур, тайбын чурттаар деп улаустарга айтып турар оон Уставынга уур-дур.

Чамдык байдалдарда АКШ адролут үстөдөжикшигге инициативаны илгерилеп бо-лур деп АКШ-тын президентини Беннединия мырыял чор-та чаз кылган медегели бүгү делегейни кайтаткан деп ол үргүлчүлөп чугаалаан. Пер-вентивтиг адролут дайыннын доктриназын КНО-нун согу-галарында болгаш принципте-ринге, тайбынны деткириини арге-ажыктарына эштеп чок чөрүшкө, кижэ төрөгөтөн-нин алаларында болгаш хүнд-зүнге дүүшпөс агрессия док-трина кылдыр Украинанын чазак шичипириг бүтү шаап турар.

Чөпсөденншикни дүжү-рер дугайында айтырыга ха-маарштыр УССР-ниң дамы-кы черектер министрнин чу-гаалааны болза, чөпсөденнши-кни бүгү-нүгү болгаш бү-рүп дүжүрери буюулас тай-бынче чугула кол орут болур.

Бодуну саалааныга Украин ССР-ниң дамыкы черектер министр «Чөпсөденншикни дүжүрүнүн экономика-тиг программасын» дугайында айтырыгы сессиянын хүн ай-тырынга кирир дугайында Совет Эмелинин саалаы деткэн болгаш бо төлөндөгө эң шыгыны кичээгегин ка-рундурер деп төлөөлери кий-гырган.

ТУНИС. Тунис хоорайда Бургиба аттыг кудуму.

СЭТА-нын фотохиказы.

Делегейиниң шыдыраа олимпиадазындаан

ВАРНА. (СЭТА). Делегейини 15-ки хөл шыдыраа олимпиа-дазынын шичиде салгылары доогулаан. Ол маргылаанын бөлүктөр дайы-биле түнели мындыг:

Бирги бөлүк: СССР—27,5, ГДР—21,5, ФРГ—21, Швеция—17, Бельгия—16, Испания—16, Норвегия—13, Турция—7,5, Греция—4,5.

Ийги бөлүк: АКШ—24, СССР—20, Румыния—20, Израиль—13, МАР—11, Швейцария—10, Пуэрто-Рико—7,5, Тунис—6,5.

Ушкү бөлүк: Югославия—27,5, Голландия—25, Чехославия—25, Польша—25, Исландия—21, Финляндия—19,5, Франция—17, Уругвай—12, Люксембург—6,5, Кипр—1,5.

Дөртүк бөлүк: Аргентина—29,5, Венгрия—28, Австралия—21, Дания—19,5, Куба—19, Англия—19, Албания—14,5, Индия—14,5, Иран—8,5, Иран-ландия—6,5.

Бөлүктөр дайы-биле бирги үш черлерин эгелзэн коман-далар делегейин шыдыраа фе-дерациянын адын кубогу болгаш делегейин чемпи-он командасы, ол ышкыш мөңгү, хүлөр медалдар дош ойнаар эргени алган. Ол командалар дугар дайы-биле бо-дур: СССР, Югославия, ГДР, Арген-тина, Чехославия, Австрия, Румыния, Голландия, ФРГ, АКШ, Венгрия, Болгария, Че-хославиянын болгаш Гол-ландиянын командалары-биле ден саны алган Польшанын командалы финляг кырбон, чүте дие Польшанын шы-дыраачылары ол ийи командага уттурган.

Сентябрь 27-де болган фи-нал оюнун бирги салында дараанында командалар ужу-рашкан: СССР—Болгария, Югославия—Венгрия, ГДР—АКШ, Аргентина—ФРГ, Че-хославия—Голландия бол-ган Австрия—Румыния.

Дыңнакчыларга

СЭКП-ниң Кызыл хооркомунун марксизм-ленинизмниң ке-дээки университетинин дирек-циясы чаз өрөдиге чыгынын баштайгы кичээги 1962 чыл-дын октябрь 2-де 17 шакта СЭКП-ниң хооркомунун бажы-ныча болурун университеттин бүтү факкультеттеринин болгаш курстарынын дыңнакчыларын-га дыңналып тур.

ДИРЕКЦИЯ.

«Уш мадырлар» деп фототиз. Мону Кызылга бо чайгы фестивал өйүндө тырттырган. Фото В. Кулипанову.

ФЕЛЬЕТОН Ийи арынның Янус

С. Швецов

«Чамдык кижилер бодуну ажы-агыйын эвес, харысала чок чорук, харын-даа чалгазын чажырып дугулар чүтү-башын чыдагаларын бисте эмин эрттир көндүзүн чүе-Былчынган: күш-ажыл чокка, арын-нур чокка амгы үеде чуртаттынмас, партиянын планнаын ындыг темпи-ни чедип аш шыдаас деп чүеи аи черле бүтү кижилер билер өйү кел-гес».

(Социалисттик Күш-ажылын Мадыры керэжөн колхозчу Н. Г. Загадалык «Таражынын ат-аларын хүндүлөп камгалаар» деп чугулаан).

Чуттуг шак бо «таражынын» чуртталганы хамчы кижэ. Таражынын буюузуңде «Далын, ыжып», келдилай бээр.

Огу Егор амыраракка Оңа кула дүжүрер дээр. Ажылаанын кидинде Аалынга хоруй-ла бээр.

Колхоз шөлөгө ажыл-иштен Хоюп, быдалар чыдак сугу Кажала-даа тыпкан турар «Кажамчыктыг» кажарып ол.

Таварыла чалап дигеш, Талыг харын ыла белен.

Шөлүд чаппан үлөй бээр, Шөлзөн солгээр сөзү мындыг:

— Ону туруп, аштаар-дыр—деп Оңа доктаал менде келбэн.

Ажаап чүте кирбес сен деп Айтыртым салыр болза, — Техникамы чедишпес-тир. Дендиз эрги, алаң-дыр—дээр.

Кула дүжүт ажал алган, «Куларалдыг» ырлап үнөр: Агаар, бурган, чаалкын дөштөгү, Ак хар, доңат безин утпас.

Чогу «эрин» ногазында Чогулачыг, ылап болгай.

Колданыла хуу черин Кона, салыг тулуп турар. Чайын чаз-лаа, кадалашкын-лаа Чамдык безин салдар чок боор.

Кажалаанын артын көргө, Карап чалдаар—хотпак мөзү. Техникамы чокта безин Тергип дүжүт алган турар!

Узели бак шак бо Янус Урде бисти темирлер бе!

Чүгө мым думуун харал Чүү хире чурттаар кижил! Сеткел-нур дөштөгү чегенрде Сеңзэ доктаал үндүрер бе!

Орус дылдан очулдуруп С. САМБА-ЛОНДУП.

АВТОБУСКА ОЛУРАРЫНЫН ЧАА ТӨЛЕВИРИ

РСФСР-ниң Автомобиль транспорту болгаш бистин республикамын токуучу чуртталгалары хоорай автобус-тарына олурганы дээр чангыс ай (ортумак) төлөвирин Кызыл хоорайга тургузарын чөпшө-рзө.

Былчынган октябрь бирден эгелзеш автобуска олурганы дээр төлөвирин орутукт уг-шын, ырак-чогу хамаал чокка, дөрт көпөккө доктааткан.

Чангыс ай (ортумак) төле-вирин тургусканы-биле бистин республикамын токуучу чуртталгалары хоорай автобус-тарына олурганы дээр чангыс ай (ортумак) төлөвирин Кызыл хоорайга тургузарын чөпшө-рзө.

Кызылдың № 3 профес-сионал-техниктиг келдээ ажыл-агый училищенин 1962—1963 өрөдиге чы-лында тракторист-ма-шинистерин болгаш ке-дээ электржилгенин электри септекилерин тускай эртемнеринге өөр-нү өөреникчилер хүлээп алырын чарлап тур.

Училищеге чүгө сов-хозтарын азы колхозтар-нын чорутканын өзүгар 17 харыл болгаш оон өрү-назылыг, колдуунда чеди-классты дооскан кижилерин хүлээп алыр.

Училищеге кирер кижилер дараазында докумен-тилер эккээр ужулдур:

1. Билдиршикни.
2. Колхозтун азы сов-хозтун бижини.
3. Эртемнин дугайын-да документинин бодун.
4. Өг-бүдөзинин дугайында шынзылга.
5. Паспорт болгаш шери-г биледи азы үчтатан үндүр бижээр дугайында медегелдиг бижимел хер-ечил.
6. 3x4 хемчээлдиг фото-чуруктар.

Училищеге хүлээп ал-ган кижилерин стипендия, чөм, тускай хеп болгаш нинити чурттаар бажын-биле хандыраар.

Өөрөдиге 1962 чылдын ноябрь 15-те эгелзээр.

Училищениң адреси: Кызыл хоорай, Найырал кудумчузу, бажын № 196, телефон № 20—92.

Училищениң дирекциясы.

ка олурганы дээр бир кило-метрден 1,5 көпөк аш турар. Былчынган «Восток» кинотеатр-дай Алгы заводка чедир олурган кижэ 11 көпөк төлөп турган болза, чаз өрөк-биле чүгө 4 (дөрт) көпөк төлээр. Хамаатыларын автобуска олурганы дээр ол аразыга чы-рылды барык үш катан кы-зырлар. Ол ышкыш Каз-Хем суурдан «Восток» кинотеатрга чедир төлөвир үш катан кы-зырлар.

Хоорай иштинги автобуса-рынга чангыс ай (ортумак) төлөвирин тургусканы-биле эскерлишкенин база болгу-лаар. Аэропорт—Нефтебаза оруунга бир маршрут турган болза, ам ийи маршруттар турар: Аэропорт — Домас-Сут база Нефтебаза — кино-театр «Восток», эргиде турга-зын ышкыш, маршруттар ийи-лзэн Кочетов кудумчузу-биле эртерлер.

Чангыс кудумчуга ийи мар-шруттары тургусканын ужуру болза: бирээс эске-лини улачымы болур, а элар-же эске кылкы маршруттар-нын катжыры («Восток» кинотеатр — Алгы завод.

Ф. КРУГОВОЙ,

Тыва астротестин сөөртөгө кылдынын эрелечкини.

Республикага АГААР-ВОЙДУСТУН байдалы

Бүгүн республикага шоккар булуттарын чамдык черлер-ге чаз чаар. Согу-барын чүч угалымышкынныг хат

дызым. Агаарнын темпера-туразы: республикага 10—15.

Кызылга 12—14 градус чы-лыг болур.

Редактор Д. Б. БАЙЫР-ОД.

КИНОТЕАТРЛАРГА

СЕНТЯБРЬ 30-ДЕ

«НАПЫРАЛ»: Уругуларга программа 10.30, 12. «Кижилер болгаш араатаннар» (12 сериялары) 1.30, 5.10, 8.50 шактар-да.

«КАА-ХЕМ»: Уругуларга программа 10. «Буратинон ужу-раалары» 11.15. «Өртүтүнгөн дүмү» 1.15. «Чели алмышыга чеди дүштүк» 3.15, 9.15. «Баштайгы болчаашкын» 7.15. «Кыс-тар» (дегем экраныг) 5.15 шактарда.

«ЕНИСЕЙ»: «Окекс Довбуш» 10.30, 12.30. «Отаровтун дугу-гуа» 2.30. «Мексиктин дээриниң алаанды» 4.30, 6.30. «Поез-ден дүшкен кижэ» 8.30 шактарда.

«ВОСТОК»: «Профессор Мамлок» 11.15, 3.15, 7.15. «Дур-чылдай» 5.15, 9.15 шактарда.

ОКТАБРЬ 1-ДЕ

«НАПЫРАЛ»: «Ыраккы кызыгарла» 10, 12, 2, 3.50, 5.40, 7.20, 9.40 шактарда.

«КАА-ХЕМ»: «Сембадону аян-чоруу» 11.15, 1.15. «Кижилер болгаш араатаннар» (1-ги сериязы) 3.15, 5.15, 7.15, 9.15 шактарда.

«ЕНИСЕЙ»: «Кочубей» 2.30. «Низоктер» 4.30, 6.30, 8.30 шактарда.

«ВОСТОК»: «Халлаашкын» 3.15. «Дон Жуан» 5, 7, 9 шак-тарда.

Удуг-Хем районун Хайыракан 7 чыл школазын ташма-зы чиккен, ону күш чок болуруп, школаын дирекция чери чарлап тур.

Африкага удур сүлчээ

тып келиринге иди берип тур-рлар. Тургусунон турар шери-г-политиктиг эвилелдин түн че-ри — Муруу-Африка Респу-блика болуп ужурут. Ол рес-публиканын Ферура баштаан кеш-сөөк ылгаар чазак ону хей миллон негр чогу эзулут албалда-тургедэ лагери бо-лудуп алган. Барын чүктүн империализмтиг болгаш ко-ло-ниалдыг бөлүктери-биле боду-нун сырый харылзалары-биле сурагжаан ужурунда африка-нарын көрү хөөн чок алар-ганы ылымг өзү-чүрүмүрүн ол хагычкан кызым шери-г эви-леи каттыштырып алыр.

Муруу-Африка Республика-дан анылга, ол шери-г бөлү-дөжикшигине. Родезиянын болгаш Ньясалендин кеш-сөөк ылгаар полишежи фе-дерациясы, а ол ышкыш порту-гал колонизаторлар кирер. Былаарга, португал колониза-торлар боттарынын Африкада колонизаторларын ол ийи ми-ллон чогу эрге-медел чок байдалда чүгө боо-чөпсөткн дуузы-биле чазара-ла ту-дуп турарлар.

Дайнычарак эвилелди тур-гусулаша, оон организакчи-лары дайынга удул белетке-лери чорудуп турар. Муруу-Африка Республиканы шери-г согулгаларында чаргалдары 1962 чылда бодженин өзү-гаар алырга, эркен чыдынын дап 67 хуу көндүз болгаш 60 миллион фунт стерлинг ак-ш болуп турар. Шери-гтин ылап санын чажырын турза-жок, Муруу-Африка Респу-блика ам безин 250 муң кижини мобилизасташ, амгы үе-ени боо-чөпсө-биле чөпсө-лөп шызар чүе деп, шери-г министри Фушун медегээ.

Согу-Атлантика бөлүдө-линде бактап турар барын талакы курунелер ол чуртун шери-г хемчеглеринге илдекей-ли кирип турар. Муруу-Африка Республикадан аялган фирмалар боо-чөпсөткн бол-гаш дарынны күчүлүг үш за-водтарын турдулары керээ бижини алган, а француз тус-кай эртемчилер ракеталар буюрер талазы-биле заводту турар. НАТО-нун чурттары

Ферура шери-г корабларына, ок-чөпсөткн, автоматтыг бө-чөк-чөпсөткн, реактивтиг самолет-тары болгаш окска-даа чөпсөк-терин баш берип турар.

Шак ылымг тынзыл дайын белеткелери чүгө Муруу-Африка Республиканын боду-нун аялгында национал-хостал-галыг шимчээшкенин база-рыныч углааныла деп чүве би-лянгир болдур ийи. Ангаз кайтамчы дүргөн ужуру са-молеттарын, радиолокатор-ларын болгаш дүргөн атынар-пүлөмлеттерин салып алыры-нын ылымг дүгүчүлүгү ол хагычкан кызым шери-г эви-леи каттыштырып алыр. «Африканың» план-нарында дүштүр Муруу-Африка Республиканы чөпсө-лө-жикшигине эиде буюрер чо-рукту, Фушун чугаалаанын өзүгар алырга, эргежок чугу-ла апарга-да күзөмчн болу берген окска-даа чурттары боо-чөпсө-биле хандыраар».

Африканынчын тура-со-руунга чөрүштүр аялган, на-рына тургузуп алганы Родезия болгаш Ньясален Феде-рациясы, база португал колони-алар — Ангола, Мозамбик, Но-ганд думчук ортулуктары, Сан-Томе, Принсипе, «Порту-гал» Гвинея ылымг чурттар болуп турар. Бодучу африка колонизаторларда Португалия мурунунда тура туруп келген стратегиктиг оруктарын, баа-заларын, аэродромдарын кал-чаалы чартып, база ол бүгү-нү тулуп турар. Португал ко-ло-низаторларга удул чоңу маа-дыртыг демисели бодун чар-тык чыдап иштинде чорулап келген Анголага шаажыла-чаларга немелде куштары, ар-тиллерияны, ок-чөпсөткн че-кил турар. Былчынган ол бүгү хемчеглери Салазарын фа-шист өзү-чүрүмүдө шери-г та-лазы-биле бодулу дуузын чедир турар НАТО чурттарынын деткимчези-биле чорудуп ту-рар. Чүгө АКШ-тан безин Португалия 286 миллион дол-лар акша түгө шери дуза, аамчызын алган.

Португалия, Муруу-Африка Республика база Родезиянык болгаш Ньясалендин Феде-

рацияны шери-г болгаш поли-тиктиг харылаа холбанын-кан чылаа удул тулуп кел-ген. Федерациянын премьер-министри Белевский Салазар-биле чугаалажышыкылар чо-рудуп, Анголада португал шери-ге дуза көргүзөр болгаш «Африканы африканынчын» ма-дур моондак тургузар дугайында айтырыгы ол дүштө чугаалашкан. Муруу-Африка Республиканын премьеры Феру-ра Муруу-Африка Респу-бликанын португал колониза-торын, португал колониза-торын база Родезия болгаш Нья-сален Федерациянын бодучу ка-раа туткан чангыс ай по-литиктиг федерацияны тургу-зары дээр безин чурдуп турар. Делегейин болгаш Африканын дыкка хой айтырыл-ганын талазы-биле бо үш чурттар мургулайында-ла бир дөмөй туруп-болалды ээлеп, бот-боттарын деткижи турар. Олар сөөлү үеде каттышты-рар шери-г өөрөдигелери ба-за каш-даа удул чорутканыр.

«Африканың» тургуз-арын эрге-ажыктарына таа-рыштыр Муруу-Африка Рес-публиканын болгаш Португал-ияны накаттары Муруу-Африка Республиканы болгаш португал колонизаторлар Евро-падан көшкөн хой санын кижилерин хандыкшыларын орадаштып турар. Муруу-Африка Республиканын күш-ажыл болгаш информация министри Троллиш иолава Европанын чурттарын барып кезип, эли-дип алышкыларын биоролын Шотландияда болгаш Лисса-бонда тургусулаан. Ажылап кылдыган төмөкөл өзүгар Муруу-Африка Республиканы чыг бугу 40—50 муң европөй-жилерин хүлээп алыр. Ангола-да тергилеп, чагырып турар алмаз компаниялар болгаш банкылар португал колониза-торлар европөй-жилерин көжү-рерин ашалаандыраарында хер-илер барып 500 миллион португал эскудо акшаны тус-кай